

ERDÉLYI GAZDA

AZ
ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET
VÉDNÖKSÉGE ALATT ÁLLÓ

ERDÉLYI KERESKEDELMI TÁRSASÁG

(irodája: Kolozsvár, Szentegyház-utca 2. sz. I. em. Telefon szám: 311. Sürgőncím: „Kereskedelmi Társaság”, Kolozsvár.)

Lóhere és Luczernamagot

a legmagasabb napi ár mellett vásárolunk.

Kérjük a t. Gazdaközöniséget, hogy lóhere s luczerna magtermését a mennyiség s az elérni óhajtott ár megjelölésével nekünk megmintázzni sziveskedjék.

Felkéri az erdélyrészi állattenyésztő birtokos gazdákat, hogy eladó haszonállataik (igás ökör, tinó, borju stb.) minőségét és mennyiségét hozzá sürgősen bejelenteni sziveskedjenek, mivel a királyhágón túli uradalmak részéről

a vételre rendkívül sok megbízás érkezett.

Cséplőgépek, rosták, ekék és boronák, zsákok, ponyvák, olajok stb.

legjutányosabb és legmegbízhatóbb beszerzési forrása.

1242

Ganz és Társa vasöntő és gépgyár részvénytársaság

LEOBERSDORF. BUDAPEST. RATIBOR.

Városi üzlet Budapest, Ferencziek tere 2.

Ajánlja:

Hengerszékeit (Mechwart szabadalma) darálás-, felbontás-, kiörlés- és simára örléshez, öninduló lisztkeverő gépeit, hámozó-, koptató- és egyéb malomgépeit, mint feivonókat, szitákat, szállítócsigákat-, zsákfelvonókat-, detacheurök- és egész malomberendezéseket.

Turbinákat, forgó ekéket gőz-, petroleum- és electromos hajtással.

Electromos világítási és erőátviteli telepeket. Mindennemű kéregöntvényt.

Bánki rendszerű benzín és petroleum motorokat és locomobilokat.

1017

Az 1900-ik párisi kiállításon 6 nagy díjjal és 8 aranyéremmel kitüntetve.

Májerszky Barnabás

gépgyáros Nyiregyházán

készít sok évi tapasztalatok nyomán mint specialista

Viznyomásu olajsajtókat,

Olajmagzúzókat egyszerű s több hengerrel,

Olajmagpörkölőket gőz- és tüzfűtésre,

Olajfinomító gépeket s az olajgyártással kapcsolatos minden berendezést.

Eddigi kivétel 120 telep üzemben. 1093

HUBERT J. E.

Különlegességi jegy:

GENTRY-CLUB a budapesti orsz. kaszinó pezsgője.

Kapható minden jobb vendéglőben és kávéházban.

1069.

Co. és kir. udvari szállító
pezsgőber-pinczéi

POZSONY.

Kishirdetések felvételnek (minden héten csütörtök délig): a kiadóhivatalnál, Kolozsvárt, Petőfi-utca 7. sz., emelet.

Előre fizetendő

Levéli tudakozódásokra felvilágosítást ad a kiadóhivatal, ha a szükséges válasz-levély megmellékelteik.

KIS HIRDETÉSEK.

Ezen rovatban minden 20 cm., vagy ennél kisebb területű — 50 szóig terjedő — hirdetés egyszeri közlése 1 koronába körül. Egész évi (52-szeri) közlés ára: 48 korona, mely évnegyedenkint, vagy havonként is fizethető. A hirdetés legkönnyebben megrendelhető utalványlapon, melyre a szöveg is felírható. A jelzett mennyiség felül minden szó 4 fillér, vagy minden cm. 5 fillér. Tudakozódásoknál csak a kihirdetések számára kell hivatkozni. Támpéldány csak egy küldetik.

Állást keresők.

Kerestetik 1904. januárius 1-ére egy 260 holdas, állattenyésztésre alapított erdélyi gazdaságba józan, becsületes, törekvő, nőtlen, esetleg nős, lehetőleg földműves iskolát végzett és több évi gyakorlatlalt bíró egyén. Javadalmazás: évi 240 korona és ellátás.

Az állásra reflektáló gazdatiszti egyesületi tagok nevezett egyesület titkári hivatalánál tudhatják meg a címet.

Szülő s gazdasági Intéző. Elméletileg és gyakorlatilag képzett intéző megfelelő állást keres. Elfogad esetleg más bizalmi állást is. Megkeresések kéretnek: „Intéző” jelige alatt az Erdélyi Gazda kiadóhivatalába. 1245.

Egy 19 éves fiatal ember, ki IV. gymn végzése után egy kétezer holdas gazdaságba lépett, mint gyakornok, hol erdőszet, szőlő, pinczekezelés, marhatenyésztés és a mezőgazdaság minden ágával foglalkoztatva volt, s már egy és fél éve működik; megelőzőleg is gyakran foglalkozott a gazdasággal, jelenben már annak minden ágával némi ösmeretséggel bír, állást keres, mint ispán vagy számtartó. Állását bármikor azonnal is betöltheti. Bővebb felvilágosítás a kiadó hivatalban nyerhető. 1224

Kézlőtisztai állást keres január 1-re gazdasági, és teigazdasági szakiskolát végzett, 12 évi gyakorlattal, a magyar tót, és román nyelvet bír., 30, éves nőtlen, keresztény gazdatiszt. Jelenleg Erdélyben egy bárói birtokon van. szíves ajánlatokat kér. **Ledvényi János** Kékes Szolnok-dobokam. 1227.

Különfélék.

Sovány és hizott sertések legjobb értékesítésre alánljuk **Bauer B. Gyula** céget **Budapest**, VIII. kerepesi-út 73., ki levéli megkeresésekre mindenkor díjtalanul szívesen válaszol. 1046.

Hantz Sándor — könyvkötő — **Kolozsvárt, főtér 9.**

Külföldön szerzett tanulmányaim és üzletem személyes vezetésem kedvező körülményei folytán minden megrendelésnek pontos kiszolgálással előnyös árakért teszek eleget. 1213

DUNKY FIVÉREK

— cs. és kir. udvari —

Fényképészek,

Mátyás király-tér 10.

Gr. Wass házbán levő

fényképészeti műtermeket

megnagyobbítva újonnan építették és a kor minden igényeit kielégítőn fényesen berendezték s kéri a n. é. közönség további pártfogását. 1127.

Váltóbuza vetőmag eladó.

Kitünő minőségű, bőtermésű, rozsdának, megdülésnek az őszi búzánál sokkal ellenállóbb.

Ára q-ként 17 kor. **Ozv. gróf Pejachevich Arthurné** mező-őri uradalmában

Posta: **Kolozs.** Vasút: **Virágosvölgy.** 1244

CIMBALOM részletre is olcsón kapható.

Melyről nagy képes árjegyzéket bérmentve küld

Varga Pál

cimbalomgyártó, Makó, saját házából.

Cimbalmozni a leg-hamarabb megtanulható az öntanulási, saját kiadásomban megjelent, cimbalomiskolából, melynek ára 4 kor. helyben, utánvéttel 70 fillérral több. A megrendelő saját keze írása szükséges. **VARGA PÁL** cimbalomgyártó. 1162

B. Bak Lajos

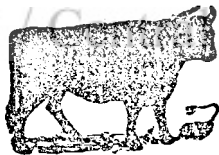
Ócsasz. és kir. Fensége Klotild főhercegnő udvari szálitója és az aranykoronás keresztbíró... tokosa...

műbútor- és épületasztalos munkák és parquette gyári üzlete Kolozsvárt. Alapított 1869-ben. 1039.

Pénzkölcsönt

leggyorsabban lebonnyolít titoktartással, legelőnyösebb feltételekkel, gazdaszoknak, hivatalnokoknak, éves lakóknak vidékre.

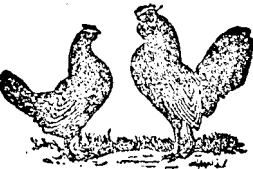
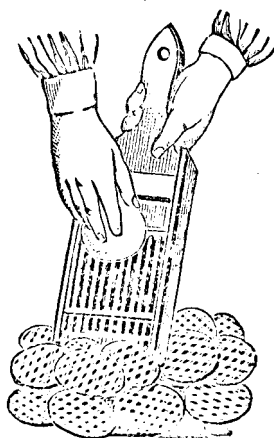
Kölcsönöket betáblázásra minden irányban a legmesszebbmenő előnyök és kedvezményekkel közvetit igen rövid idő alatt, olcsó kamattal mellett **KANITZER REZSO** bankbizományos. **BUDAPEST, VII. Kertész-u. 50. l. em. 7.** Válaszbélyeg melléklendő. 1198

Eladó

4 darab magyar-erdélyi tenyész tehén, Somogyi Albert, országos törzskönyvbe felvett, héjasfalvi tenyészében. N.-Küllöm. Héjasfalva, posta helyben. 1246

Bajor I. Kolozsvárt, angol térf-szabó műtermében **Wesselényi Miklós-u. és Mátyás király-tér sarok, Hutz-ház,** bejárat Wesselényi felől — a legújabb minták szerint és legjobb szövetelekből **kivül jutányosan vállalatunkból Rend- és díszöltönyök, valamint sport, vadász és gazdasági ruhák!** 1120

Sárga Orpington

kakasok korai kelésből származók, szép és fejlett példányok eladók darabonként 12 koronáért. — Nyári kelésből darabonként 10 koronáért.

Ordódy Mailáth Gizella, BUDAPEST, IV. Múzeum-körút 7. sz. 1235

Nemes harczi **kanárit** (Trute törzs) nappal és világitásnál változatosan éneklőst 15 napi próbaidővel küldök, nem tetszőt kicserélem vagy a pénz visszaadom. Tenyészdém több bel- és külföldi kiállításal kitüntetve **Csomagolás ingyen. Óváry József,** a kanári tenyészők egyletének tiszteletbeli elnöke. Rákosliget saját házbán **Képes árjegyzék 50 oldalra terjedő utusítással bérmentve.** 126

SIMONFFY ISTVÁN

mezőgazdasági gépgyára, vas- és fémöntője **Kolozsvárt, Kultorda-u. 48. szám. Telefon 85. sz.** Kiváuatra árjegyzék és költségszámítás bérmentve küldetik. 1038

Jutányosan eladók:

— Százados — marha — mérlegek,

1500 klg. hordképességű erős vaskorlással, 2 1/2 méter hosszú, 1 1/2 m. széles;

— Szekér — hidmérlegek,

4000 és 3000 kg. horderejű százados, toló súlyljal, 4 méter hosszú, 2 méter széles.

Beceerélek:

ócska marhamázskákat új marhamérlegekre Minden mérleg törvényesen hitelesítve öt évi jókarban tartás mellett. 1040

DÉNES MANÓ mérlegműszerész, BUDAPEST, VII., Dohány-utca 78.

Gazdák Biztosító Szövetkezete BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület ugyanis mint a **Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége**

Alakult 1900. erkölcsi támogatásával. **Alakult 1900.** **Biztosítéki alap:**

Kormány hozzájárulásával	400.000.— K
Alapítványok	1268.120.—
Tartalékok	190.400.30
Osszesen	1.858.520.30 K
Első évi felesleg	90.349.— K.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módozatok szerint.

Az üzlet eredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből ugy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjvisszatérítést kapta.

Az 1902. évi üzlet feleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványnyal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál

1013 **az igazgatóság.**

Az 1896-iki országos kiállítás alkalmával kitüntetve!

Léber Gyula első erdélyi sodronyszövetfonat, kerítés és ruganyos acélsodrony ágybetétek gyára **KOLOZSVÁRT, Egyetem-utca 12. szám.** Telefon 439. szám.

Olcsó kerítések! Ajánlja minden e szakmába vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sirhelyek stb. bekerítéséhez

gépfonatait, disz-kerítéseit és diszkapuit, továbbá pince, padlás, felsővilágossági, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, majorsági udvarok sodronyfonattal való bevonását, áthányó rosták, szén, koks, kavics, porond válogatáshoz, szikrafogó cséplő- és egyéb gépekhez, sodrony ágybetétek (matracok) 1168.

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS ERDÉLYRÉSZI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, PETŐFI-UTCA 7. SZÁM.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

A földmives-iskolák. II. R--s.	627
Az előbbi kiállítások és a XIV-ik erdélyrészi tenyészállatkiállítás tanulságai. II.	628
Ujabb tapasztalatok az állati ragályok elleni védekezésnél. R. H.	629
A villamosság a mezőgazdaságban. V.	630
A komlólevél és szár mint takarmány. K. Ö.	631
Kisebb szakközlemények.	631
Háztartás: A házi penészgomba kipusztítása <i>Kre-</i> <i>medits Öön.</i>	632
Egyleti élet:	
Meghívók.	632
Vegeyes közlemények.	633
Piaci és vásári ártudósítások.	635
Írtdetések.	

A földmives-iskolák.

II.

Népünk köztudatából ki nem kapcsolható az a hit, mely a »tanulást« és »úrrá válást« egy azonos, szorosán összefűződő folyamatnak tartja. A mi parasztunk nem azért küldi iskolába a fiát, hogy több ember legyen belőle, mint az apja, hanem mikor iskolába adja, így szól hozzá: tanulj, hogy légy úr!

És ez a felfogás a fiuban is gyökeret ver, a fiuban, aki — sajnos — széles Magyarországon azt a felfogást látja grasszálni, hogy a kézimunka nem úri munka, hogy úr az, aki csak parancsol s nem dolgozik.

Már most mi történik. Az az egyszerű, testileg ép, erős, de szellemileg igen szegény paraszt legény otthagyja faluját, melynek határán túl alig járt, otthagyja megszokott életét, körét és igényeit s elmegy az *iskolába*, elmegy *tanulni*, elmegy *végezni*, *bizonyítványt* szerezni. Bejűt egy modern kényelemmel és beosztással szervezett iskolába, ahol *tanuló*, majd *növendék* és végül *hallgató* lesz belőle.

Tanul két évig és kap iskolai végbizonnyítványt.

Kétségtelen, hogy ezen idő alatt igen sok jót, hasznosat és szükségeset megtanulnak ők. Amde tanulnak olyat is, aminek a megtanulását megakadályozni igazán nem lehet. Rákészülnek a két év alatt arra is, hogy miképpen kell „*úrnak lenni*.” Beszélhet az igazgató akármit! Ők tudják azt, hogy aki tanul, aki végez, az már kiemelkedett az ő osztályából! . . . Csupán a mérték, a méreteket vetik el.

És itt a baj! Ez az, amit semmiféle rendszerváltoztatással, pedagógiai eljárással megváltoztatni nem lehet. Ezért nevezem én magát a földmives-iskolák intézményét — elhibázott alkotásnak.

Tudom, hogy felfogásom egyelőre tán meglehetősen izoláltan fog állani. Tudom, hogy minden rendszernek, sablonnak meg vannak a tömeges hívei és hívei. Azt is tudom, hogy megkezdett akciókat, folyamatokat máról-holnapra csereberélni, vagy beszüntetni nem lehet és nem szabad. De azt is tudom, hogy a józan ész, a komoly fő mindig mérlegeli az eredményeket és újabb kísérletezésektől el nem zárkozik.

Mérlegeljük tehát mi is az eredményeket. Uj földmivelésügyi miniszterünknek végtelenül hálás feladata lenne az, ha alaposan konstatálna a földmives-iskolák által eddig elért eredményeket. Adja ki szigorú rendeletbe az összes igazgatóknak, hogy ennyi vagy annyi időn belül (félév elég) járjanak tüzetesen utána, hogy intézeteiknek összes eddig végzett és felkutatható tanulói — milyen állásban vannak jelenleg, milyen állásokban voltak a múltban és miképpen töltötték be azt a munkakört, melyre őket az élet odaállította. Persze, mindezt okmányokkal támogatott jelentés alakjában kell bekivánni, mert ellenkező esetben alig volna elegendő bizonyító ereje.

Aztán hívjon össze egy értekezletet, amelyre a fenti adatokkal felszerelt igazgatókon kívül hívjon meg minél több olyan principálist és gazdatisztet, akiknek a keze alatt ilyen fiúk szolgáltak és szolgálnak s hívja meg azokat is, akik azoknak elhelyezésével szintén hivatalból foglalkoznak.

Ez az értekezlet mindenestre igen komoly tájékoztatót fog adni a miniszternek és a kérdés iránt érdeklődő mindnyájunknak arról, hogy vajjon mily haszonnal járnak az egyesekre és a közre — ami földmives-iskoláink.

Ha azután ez a tájékozódás — amint hogy én tartok is tőle — nem volna éppen kedvező, próbáljunk mást is. Tegyük más irányú kísérletet is. Van egy eszmém hozzá. Ártani nem árt senkinek, ha előadom. Ime:

Próbáljuk meg a nevelést és tanítást iskola nélkül, tanárok nélkül és oklevél nélkül.

Tanítson maga a gyakorlat, a jó példa és a tanulás eredménye legyen: egy egyszerű szolgálati bizonyítvány, amilyent egy iskolai bizonyítvány árából vehetünk tán ötöt, tizet, vagy ki tudja hányat!

Vannak országszerte *mintagazdáink!* Olyanok is, akiket a környezet közvéleménye tart olyanok: a nagy és középbirtokosok köréből és olyanok is, akiket erre a tisztességre felsőbb helyről kiválogattak és felszereltek. Az olyanoknak is, az ilyeneknek is — igen nagy hasznát látja a köz.

A tanulni vágyó kiscsapatot fiait is két osztályba oszthatjuk. Olyanokra, akik a ma-

Lóhermagot

(Vörösherét),

Lucernát, és egyáltalán

Gazdasági magvakat

legmagasabb napi áron **vesz**

Mauthner

Ödön

cs. és kir.

udvari

magkereskedése

Budapestben,

VII., Rottenbiller-utca 33. sz.

Ajánlatok, melyekben a mennyiség is ki-
tűntetendő, minták kíséretében kéretnek.
A cég árjegyzékeit kívánatra ingyen és
bérmentve küldi.

Minden gazda kérje be most megjelent, 60 oldalas, sok ábrás

őszi és téli árjegyzékünket.

Minden gazda tájékozódjék ez árjegyzékből minden anyag, eszköz- és gépszükségletének beszerzése előtt.

Minden gazda bizalommal forduljon szövetkezetünkhöz, mert nemcsak a közös célt, hanem saját érdekét is ezzel mozdítja elő.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

Budapest, V., Alkotmány-u. 31. szám.

guk gazdáivá válnak és olyanokra, akik szolgálni lesznek kénytelenek.

Jelöljük ki időszakonként azokat a nagy és középgazdaságokat, amelyekben tanulni, gyakorlati ismereteket szerezni lehet, amelyek tehát elismert jó vezetés alatt állanak és küldjünk mindenikbe ennyi vagy annyi tanulni vágyó ifjút, *mint éves munkást.*

A birtok vezetőjének tegyük kötelességévé, hogy e munkáit *az éven át előforduló minden munkára megfelelő beosztással alkalmazza.*

Adjunk — ösztöndíj helyett — e fiuknak ruhára és egyéb költségekre évi 240 koronát. Szállást és kosztot adhat a birtokos nekik és szívesen is ad — azt hiszem — bármelyik, az általuk végzett munka elenében.

Év végén mindenik kap egy olyan szolgálati bizonyítványt, amelyet kiérdemelt.

Azokat, akik szolgálatba menés céljából akarnak tanulni, az első évben egy középbirtokra, a második évben egy nagy birtokra kellene küldeni, hogy mindkét irányban kiképeztesse.

Azok ellenben, akik — mint kisbirtokosok — a maguk gazdái fognak lenni, mindkét évet egy-egy paraszt mintagazdaságban tölthetnék el, természetesen lehetőleg két egymástól különböző irányú és viszonyú helyen.

A szükséges elméleti ismereteket, egy pár nekik ajándékozott és nekik való jó könyvecskéből, olvasgatás útján is elsajátíthatnák. Nem olyan sok az!

Igy egy-egy nem okleveles, de két éven át használhatóan, gyakorlatiasan és ügyesen kiképzett kész gazdasági altiszt, vagy kisbirtokos új gazda — nem kerülne többre, mint 500 koronába. Sőt ha két év után a legjobban beváltaknak még külön 500—500 korona segélyt is adnánk, amivel önálló existenciát alapítsanak, vagy telepesekké lehessenek, még úgy is minden eddigi egy végzett hallgató úr helyébe öt, vagy tíz ilyen hasznos polgárt teremthetnénk.

Ez pedig aligha volna rossz csere!

Ezt a nevelési és tanulási módszert pedig — egy-két utazó szakemberrel — az egész országban könnyűszerrel ellenőriztetni lehetne.

Az itt elmondottak felől gondolkozzanak azok, akik erre illetékesek, de ezt cselekedve — emelkedjenek felül a sablonokon és lebegjen szemük előtt azalatt — a való élet, a maga igazságaival és igényeivel.

Tessék megpróbálni!

R—s.

Az előbbi kiállítások és a XIV-ik erdélyrészi tenyészállatkiállítás tanulságai.

II.

A mint a fentebbiekből is látszik, hazánkban a versenyképes anyagok termelésénél mindig a nagy- és középbirtok vitte a főszerepet és az viszi ma is. A nagybirtokok ugyan jórészt megoszlottak középbirtokká, de azért annyira mindenütt törekedtek, hogy a termelt anyag versenyképességét megtarthassák. Ezek a birtokok szolgáltatják a kiállítások anyagát és ezeknek tulajdonosai képezik manapság nemzeti vagyonosodásunk legerősebb támaszát.

De kérдем: mi ez a néhány száz ezera semleges milliókkal szemben? Ugy tűnik ez nekünk fel, mint egy hősiesen küzdő kis csapat, melynek az a nehéz feladat jutott, hogy ügyes taktikával semleges társait is megnyerje az együttműködésre, mert csak akkor lesz a nemzet vagyonosodása és jóléte kellően biztosítva, ha a közjólét életető eleme, a *versenyképesség*, nem a százazrek, de a milliók képessége leend.

Ma már ezen képesség általánosítására elsősorban a vidéki kiállítások vannak hivatva, ezeknek kell a közvetítést átvenni és garanciát nyújtani arra, hogy az országos és nemzetközi kiállítások nem az ezerek, de a milliók termelvényeinek adják hű képét.

Ez a cél azonban csak úgy érhető el, ha a vidéki kiállítások rendezői gyökeresen átváltoztatják eddigi programjukat és ezzel megszüntetik azon okokat, melyek eddig állandóan leszorították a kisgazdát a versenytérről.

Mert miként lehet azt kívánni, hogy egy 25 holdas gazdának eszébe jusson a többi száz- vagy ezerholdas birtokossal a díjért versenyre kelni? Tudni való, hogy az utóbbiak viszik el a díjak nagy részét, még pedig az eddigi rendszer szerint jogosan, mert az általuk termelt anyag határozottan jobb. De nem tudjuk felfogni, hogy az a nagybirtokos, a kinek módjában van ellátogatni az országos és nemzetközi kiállításokra, a ki termelvényeiért már kitüntetés is kapott néhány ilyen nagyobb kiállításon, miért jön az — p. o. Kolozsvárra az első díjat fölvenni? Miért nem hagyja azt azok részére, a kiknek nincs módjukban más helyen versenyre kelni, mint éppen itt?

Igy, ahogy most van, egészen természetes, ha a kisbirtokos tartózkodva megy az aránytalan küzdelembe, mikor maga előtt látja a hegyet elérhetetlen magasságban; hagyjunk csak neki egy kis lankás oldalt, amelyre önbizalommal hághat, lassanként fel fog emelkedni!

Ezzel mintegy elébe is vágunk második kérdésünknek, melyet így teszünk fel:

Ha baj az, hogy a kisbirtokos nem eléggé keresi fel a kiállításokat, miként lehetne azon segíteni?

Röviden azt felelhetnénk, hogy célszerű intézkedések által, ámde éppen ezen intézkedésekre nézve nagyon eltérők lehetnek a nézetek.

Ha előttünk lebeg a cél és ismerjük az eszközöket, ha számot vetünk nagy és középbirtokosaink áldozatkész hazafiságával, könnyen találunk helyes megoldást.

Nagy és középbirtokosaink sokkal előbbre vannak, hogysem a vidéki kiállítások 10—15 aranyért tenyésztenének kiválóan jó anyagot; megvan ennek az anyagi haszna rájuk nézve e nélkül is; a kitüntetésekre pedig sokkal

nagyobb értékkel bír az erkölcsi elismerés, melyet egy díszesen kiállított elismerőlevél dokumentál, mint a gyorsan oldódó arany. Ellenben a kisgazda, aki ezidőszert áldozatot vél hozni azzal, ha jót produkál, elvárja fáradsága jutalmát, s neki a csillogó arany sokkal kielégítőbb jutalom. A bíráló-bizottságok egyhangú elismerésénél. Tegyük hát úgy, ahogy a viszonyok követelik, mindjárt kielégítőbb lesz az eredmény.

A kiállítók részéről különben gyakran igen sajátságos különösségek merülnek fel. Egyik országos kiállításon ugyanis láttunk egy öreg bikát, azelőtt nyert összes díjaival együtt kiállítva; a kitüntetés öt különböző kiállításból hozott első díjból állott. Nem tudjuk megérteni, hogy miféle előnye van annak, ha egy állatot rendre járatnak a vidéki kiállításokon, összeszedni az első díjakat és vinni azokat tovább, hogy a bíráló-bizottságoknak imponáljanak velük. Elismerjük, hogy egy korrekt testalakulásokkal bíró állat a kiállításnak nemcsak dísz, de tanúságos is az ilyen állatok megismerése a látogatókra nézve, épp azért a rendezőségnek mintegy kötelessége oda hatni, hogy a kiállítás ilyenekbe ne szűkölködjék, mi még sem tennék ezt akkor, ha előre látható, hogy a kiállító által csak a díj elnyerése céloztatik.

A fentemlített esetben a tulajdonos részéről a díj volt a cél, holott tudvalevő, hogy a pénzdíj nem lehet más, mint eszköz, mely a kiállítások látogatottságát, a haladást felmutatni tudó tenyésző megjutalmazását, egészben pedig az érdekeltség felköltését mozditja elő.

Vannak a kiállítás népszerűsítésének még más módjai is. Ilyen első sorban az oktató bírálat, melylyel nemcsak a szakértelmet lehet széles körben terjeszteni, hanem a közbizalmat is állandósíthatjuk. Ilyenek lennének továbbá a népszerűen irt és a belépti jegyekkel szétosztandó füzetecskék, melyek kitérő rajzokkal lennének ellátandók s egyszer-egyszer csak egy fajta állatot ismertetnének azon módzatok kifejtésével, amelyek a tárgyalt fajta javítására haszonnal alkalmaztattak. Az így röviden és tárgyilagosan megírt ismertetéshez azért óhajtánánk — legáltalánosabb hibákat és korrekciós alakulásokat feltüntető — jó rajzokat, mert tapasztalatokból tudjuk, hogy a fajták és a testalakulások megismertetése, a kevésbé olvasott embernél sokszor az élő minta sem képes olyan maradandó hatást gyakorolni, mint egy jó rajz, melyet tulajdonosa minden percben felhasználhat.

Ezen intézkedések kétségtelenül sokat lendítenének az ügyön, de távolról sem elegendők ahhoz, hogy kellő mértékig fokozhatnák az érdeklődést. E körül minden felvilágosult embernek lenne tenni valója; különösen sokat tehetnének az egyes előjáróságok, törvényhatóságok és a közelebb levő gazdasági egyesületek.

Tudomásunk szerint ebben az irányban a gazdasági egyesületek egyrésze és némely törvényhatóság már is nagyon szép példával jár elől. Így a közeledő kolozsvári tenyészállatkiállítás sikerének fokozásához is többen hozzájárultak, részint díjak kitűzése, részint pedig az egyesek által kiállítani szándékolt állatok tér- és tartás-díjainak fedezése által.

Hálás köszönet nekik ügybuzgóságukért és *intőjele azoknak*, akik ezen a téren az ügy szolgálatától távol maradtak.

Ez a közlemény a milyen aktuális volt akkor, épp olyan időszerű most is és időszerű

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank

Részvénytársaság.

Kolozsvárt, Mátyás kir.-tér 7. sz., saját házában.

1007. II.

Törlesztés és közönséges jelzálogkölsönöket nyújt hosszabb, vagy rövidebb időre Kolozsvárt, valamint megyei székhelyeken fekvő bérházakra és bárhol fekvő földbirtokra.

Az ügyleteket a leggyorsabban és legelőnyösebben bonyolítja le s a kölcsönöket minden levonás vagy külön díj nélkül készpénzben fizeti ki.

lesz mindaddig, amíg a fejlődés rendjén a benne foglaltakat el nem érjük.

Az 1886 ik évi IV-ik tenyészállatkiállításnak akkori szakszerű birálatából a következőket vélem szükségesnek felemlíteni:

A kiállítás lóosztályáról az „Oesterreichische Zeitschrift für Hippologie und Pferdezucht“ című bécsi lótenyésztési közlöny tudósítója irt ösmertetést, mely mint első szakszerű birálat magyarra fordítva (az előbbi három kiállításról szakszerű ismertetés nem lett közre adva) az „Erdélyi Gazda“ 1886. évi 18-ik számában lett közre adva.

Ez a cikk rövid általános ismertetést tartalmaz a kiállítás elhelyezéséről, az épületek berendezéséről és a rendező-bizottság tevékenységéről, mely után a lóosztályról következőleg referál:

„A ménések közül hét jelent meg, összesen 95 darab lóval. A birálatnál a báró Wesselényi Miklós görcsöni és a báró Bánffy Ernő borsai ménese egyenlő értékszámot (pointsokat) kapott, mire újabb elővezetés nyomán az 1000 franknyi egyetlen díj a görcsöni ménesnek lett megszavazva, míg Borsának dícsérő oklevéllel kellett megelégednie. Ez ítéletnél a jurt valószínűleg a báró Wesselényi ménes nemzedékének tekintetbevétele vezette, mely a látható legeltetés mellett, úgy vérből, mint csontalkatban és arányosságban igen jól mutatta be magát; a csikók többnyire Sámsonról, a Zetland egyik fiától származnak.

Báró Bánfi Ernő ménes collectiója igen correct csikós kancákat látatott és nekünk úgy tetszik, mintha a nagyon szakavatott tevénytő most oda törekednék, hogy erős alapú ménesébe már most több vért hozzon, miután több kancáját Allbrock és Indian Starral fedeztette.

Báró Bánffy Ádám válaszüti ménese ezen alosztályban úgy jó anyakancákkal, mint jó csikókkal volt képviselve. A lótenyésztési ügyosztály vezetője: Kozma Ferenc miniszteri tanácsos e collectióból vásárolta meg a 3 éves Virgil nevű mént — apja Virgilius, anyja Fecske 1200 forintért az állam részére; miglen a „Kortés“ nevű 2 éves mén — apja Salvanos, anyja Kriska — 500 forintért a Sidoli cirkuszigazgató tulajdona lett.

A gróf Bánffy György bonchidai, gróf Kornis Viktor szentbenedeki és a gróf Teleki Miksa örökösök kendilónai ménese erős, mély, jó alappal bíró, jó járású lovakat mutattak be. A Kornis-féle ménesből két igen jó és erőteljes 3 éves Remény csikó lett a bilaki cs. kir. csikótelep részére megvásárolva.

Az angol telivér alosztályában erőteljes, jó conditióban levő lovakat találtunk, melyeknek versenyképességéről ugyan keveset tudunk, de tény az, hogy legtöbbje oly lovaktól származik, melyek jól, vagy igen jól futották meg a pályát.

Az első jutalmat: 300 frankot báró Bánffy Ádámnak Erzsébet nevű kancája — apja Kettledrum, anyja Erzsi — nyerte el; míg a második díjat: 250 frankot báró Wesselényi Bélának igen csinos 2 $\frac{1}{2}$ éves Rigoletto nevű ménje — apja Prince Paris, anyja Zebra — kapta, melyet báró Bánffy György vásárolt meg futtatási célokra.

Ezen alosztályból Kozma miniszteri tanácsos az állam részére báró Wesselényi Bélától megvásárolta annak 3 éves „Göndör Sándor“ nevű ménjét — apja Prince Paris, anyja Finum Rózsai. — 1500 frtért; továbbá

ugyanattól a Larivaudiére nevű mént — apja Prince Paris, anyja La Garonne — 700 frtért; kétséget nem szenved, hogy Göndör Sándorból igen jó apaló vált.

Végre Müller hadnagy a 3-ik huszárezredtől megvette Tholnay Reginaldnak igen csinos és erős 3 éves ménjét, melyet Prince Paris Ilkával nemzett.

A nagy (félvér) háts lovak alosztályára csekély számú volt, de e között néhány jó darabot láttunk. A jury működése annál bajosabb volt itt, mert több ló 3 éven alul, sőt 1 $\frac{1}{2}$ éves csikó is volt.

Az első 250 frankos díjat báró Wesselényi Miklósnak Fényes nevű kancája nyerte, apja Virgilius, anyja Troja; a második díjat 200 frankot is ezen istálló vitte el az 5 éves Tattár nevű ménnel, mely Balbitól a Figurából ered; míg a 150 frankos harmadik díj Tholnay Reginald 3 éves Prince Paris Repkény ménjének jutott, mely 700 frtért az állam részére lett megvásárolva.

A középnagy és kis háts lovak alosztályában igen sikerült példányokat láttunk, melyek correct csinos testalkat, lépés és járás által tűntek ki, megfelelően evvel a névnek és célnak egyaránt. Első sorban a báró Bánffy György két kancája érdemel említést, melyek közül a 4 $\frac{1}{2}$ éves Melusine a 250 frankos első díjat, a hasonló korú Niche pedig a második díjat nyerte el; az első gróf Pálffy Géza ezredes, a másikat báró Jósika Andor vásárolta meg. Igen jól praezentálta magát a gróf Klebelsberg Vilmos ménje is, mely az állam részére lett megvéve 700 frtért. Ezen kívül Keönczeölli József alezredes vásárolta a bilaki csikótelep részére Petki Ferenctől két igen elegans 3 $\frac{1}{2}$ éves kancát, majd Tholnay Reginaldtól egy jó 3 éves Cambuscan-mént, végre Bartha Lajostól két igen csinos 3 éves kancát. midezén lovak nagyon sokat ígérnek. Báró Bánffy Ádám megvette báró Orbán Ottónak igen csinos és jó járású 5 éves székely farkó kancáját, ha jól tudjuk 255 frton.

Az 5-ik alosztály: nagy hámos lovak úgy mennyiségileg, mint minőségileg kívánni valót hagyott fenn. Ugy látszik, hogy e lőtörzset egyáltalában Erdélyben ezidőszerint még kevéssé tenyésztik, mert az itteni birtokosok megszokták, rossz, hegyes, völgyes utakon nagy távolságot sebes ügetésben járni be; a tenyészanyagban sem igen bővelkedünk még, végre pedig még az is egyik okul szolgálhat, hogy ezen lovak tenyésztése magasabb igényekkel jár. A 250 frankos első díjat Velicska Lajos kapta egy nagyon szép hét éves, importált irlandi kancáért.

Megvétettek ezen alosztályból az állam részére a 134 és 135 sz. alatti 3 éves ménnek, Nonius XII. után nevelve egyik 700, a másik 900 frtért, tulajdonosuk Mackenzie Claud, gyéresi birtokos.

A középnagy és kis hámos lovak jól voltak képviselve, amennyiben köztük számos, a célnak igen jól megfelelő példányt láttunk. A 250 frankos első díjat báró Bánffy Ádámnak Polka nevű Palestro kancája nyerte el, míg a második díjat a ménes collectióban kiállított Ékes nevű 6 éves Confidens kancával nyerte. Kozma miniszteri tanácsos ezen alosztályból is vásárolt az állam részére, megszerezvén 500 frtért Vaska Gyula kendilónai gazdatisztnak 3 $\frac{1}{2}$ éves jó és erőteljes, de tán kissé kevés nemességgel bíró Exact ménjét.

Az igás lovak című utolsó alosztályban

általában meglehetősen példányokat és néhány jó székely lovat találtunk. Az első díjat: 150 frankot gróf Teleki Miksa örökösei nyerték egy erőteljes 3 éves Ostreger kancával, a 100 frankos második díj gróf Bánffy Györgynek jutott a ménes collectióban bemutatott 9 éves Illancs nevű Gambia kancáért.

A kiállítást egészben véve nagyon sikerültnek mondhatjuk, csak azt sajnáljuk, hogy az erdélyrészi ménesek nagyobb számmal nem vettek abban részt; így főleg gróf Teleki Samu sáromberki, báró Kemény Kálmán vécsi, báró Bánffy Zoltán beresztelki, Miksa Imre hadrévi ménese kétségkívül méltó helyet foglaltak volna. Igen csekély mértékben vettek továbbá részt a Mezőség lótenyésztői, hol számos kisebb ménes létezik igen jó anyaggal.

Az erdélyi hegyi lovat, melyet ezen országrész lakói nélkülözni sem tudnak, teljességgel képviselve nem láttunk. E ló felette igénytelen, sokszor az egész nyert szabadban tölti el és a havasról, hol nyaranta a juhnyájak legelnek, 100—140 kilo turót hoz le, mely teher alatt ritka biztossággal haladva, naponta 6—8 mértföldet tesz.

Kiváló hírnévnek e lovak a Gyergyóban örvendenek, hol egy törzs a békási néven ismeretes, valamint a radnai havas lovai híresek. Mindenesetre kívánatosnak látjuk, hogy ezen működésük és kitartásuk miatt méltán bámúlt lovak a kiállításra jussanak, mely tekintetben az illető gazdasági egyletek közbenjárása biztosíthatná a sikert.

A közlemény befejező részében az árverésre és általában a kiállított állatok értékesítésére néhány javaslatot tett a szerző.

(Folytatjuk.)

Ujabb tapasztalatok az állati ragályok elleni védekezésnél.

A tudományos kutatás az utóbbi időben az állati ragályos betegségek leküzdése terén nagy haladást mutat. Hatásos szerek állnak ma már rendelkezésünkre, melyekkel a ragály jelenlétét megállapíthatjuk és azt távol tarthatjuk, amelyek ha tökéletesedni és széles körben elterjedni fognak, a népjólét emelésének lesznek tényezői.

Három ragályos betegség áll ma előtérben, amelyek mindenike az állatállományban nagy pusztításokat okoz, amelyeknek elterjedtsége óriási, leküzdése rendkívül nehéz: ez a három ragályos betegség a szarvasmarhák gümőkórja, a sertésorbánc és a sertésvész. Az ezen betegségek elleni küzdelem legújabb tapasztalatairól akarunk itt szólni.

Az a kár, melyet háziállataink legelterjedtebb betegsége, a tuberkulózis évenként a mezőgazdaságnak okoz, alig becsülhető meg. Németországban azt a kárt, melyet a gümőkór csupán a vágószarvasmarhánál okoz, 1895-ben 7 $\frac{3}{4}$ millióra teszik, ma pedig 9 millió márkára becsülik. De ez a szám semmi egyebet nem mutat ki, mint a gümőkór vágójószág húsértékének csökkenését, míg a többi a tuberkulózis által okozott jelentékeny veszteségeket, mint a testsúly, a tej, a borjak és a takarmány körében előforduló veszteségeket se Németországban, se nálunk, se másutt nem mutatja ki statisztika.

Az bizonyos, hogy annyira a mi marhaállományunk — hála a magyarfajta szarvasmarhának — nincs gümőkórral megfertőzve, mint például a német, amelynek fertőzöttsé-

Mindenmemű, vízben oldható és szavatolt beltartalmú **műtrágyafélék**, ugymint: esontliszt és ásványi **szuperfoszfátok**, valamint a tavaszi vetések trágyázására alkalmas különböző: nitrogén és káli tartalmu szuperfoszfátok és chilisalétrum a legjobb minőségben és a legkedvezőbb feltételek mellett kaphatók a:

Zalathnai Kénkovand-Ipar Részvénytársaságnál

Központi irodája: BUDAPESTEN, IV. ker., Mária Valéria-u. 7. sz., a hová a rendelések és mindenmemű kérdézőkódések intézendők.

Rendeléseket készséggel elfogad és közvetít az Erdélyi Gazda közvetítő osztálya. A gyár árjegyzéke lapunk minden számában található!

gére jellemző, hogy a vágóhidakon levágásra kerülő szarvasmarha 33%-ánál, $\frac{1}{3}$ ánál volt jelen a gümőkór, míg a budapesti közvágóhidon levágott magyar szarvasmarha 13.94, a nyugati marha 14.09, a szerb marha 0.21%-ánál állapított meg gümőkór. Ez az összehasonlítás csak nagyon távolról jelzi a tuberkulózis elterjedését; de jelzi annak arányát a mi állományunk és a német állomány között.

A gümőkór azonban nálunk is, ott is folytonos növekedésben van s azért az ellene indítandó keresztes háborúban az államoknak is ki kell venni részüket, különösen a gümőkór legveszedelmesebb formáit, a tőgy- és tüdőgümőkórt illetően.

A szarvasmarha gümőkórja elleni küzdelem eddig a *Bang* és *Ostertag* útasításai szerint történt. Csak a legutóbbi időben vezetett be *Behring* egy védőoltóeljárást, mely valószínűleg hatásos fegyver lesz a ragály ellen. Az *Ostertag*-féle eljárásról s annak eredményeiről számszerű adataink nincsenek. A *Bang*-féle eljárásnak azonban magyar, dán, német, osztrák, svéd és más tudósítások szerint kitűnő sikerei voltak.

Bang a dán tudós 10 évvel ezelőtt kimutatta, hogy tuberkulinpróba és klinikai vizsgálat alapján a gümőkóros állatok az egészségesektől elég nagy biztonsággal különíthetők el és vagy előzőleg fertőtlenített más istállóban, vagy ugyanazon istálló elrekesztett részében helyezendők el, vigyázva, hogy a fertőző anyag áthurcolása a betegek szakszaból se az istálló szerek, se a személyzet, stb. által ne történhessen. Ezáltal az egészséges állatok a gümőkóros fertőzéstől megóvhatók.

Természetesen ez a védelem annál hatásosabb, ha — mint állami ménésbirtokainkon történik — az egészséges és beteg állatok külön-külön majorokban helyeztetnek el. A gyanús tehenektől ellet borjak anyjuktól lehető hamar elválasztandók, főtt tejjel táplálандók és az egészséges osztályban nevelendők föl. Így a borjak a fertőzéstől megóvatnak és még tuberkulotikus szülőktől származó borjakat is — nem is nagy költséggel — egészségesekké lehet fölnevelni. Természetesen, a veszélyesen, nagyfokban tuberkulotikus állatokat mindenekelőtt, azután a többi gümőkóros állatot ki kell mustrálni. Az egészséges osztály állatait minden félévben tuberkulinoltásnak vetik alá, hogy a mégis inficiáltakat innen hamar eltávolítsuk.

Behring titkos tanácsos, a diphteria gyógyítószérum fölfödőzője az ő eljárását kevésel ezelőtt a következőkben adta elő:

A szarvasmarha gümőkór-védőoltására vonatkozó tanulmányok lényegileg le vannak zárva; folytatják azokat, hogy az emberekre is hasznos kezelést találjanak ki. Az az ojtóanyag, amelylyel a szarvasmarhát a gümőkór ellen immunizálják, az emberi tuberkulózis-bacillusoknak már 8 év óta tenyésztett kulturájából származik, amely szobahőmérsék mellett megszárítva 4 héten keresztül mit sem veszít erejéből. Az első ojtásnál ebből 0.004 gr. 4 c³ vízben a nyakviszérbe befocskendeztetik, amire azután látható, hogy az idősebb állatok gyakran igen erősen reagálnak, amit *Behring* az állatok régebbi inféciójára vezet vissza. *Behring* tehát az ojtást csak 4 hetes — 3 hónapos állatokon végzi, azon föltevésben, hogy e korban még nem történt fertőzés. Ez által lehetővé válik az állatokat gümőkór ellen egész életükre mentesekké tenni, *Behring* közlései szerint egészséges, tuberkulózis által még meg nem támadott borjak beoltása tökéletesen ártalmatlan.

A következő kérdések várnak még itt

választ: 1. Meddig tart az ojtás védőhatása és esetleg idősebb állatoknál későbbi ojtással meghosszabbítható az? 2. Elég erős-e a *Behring*-féle ojtással elérhető védelem arra, hogy az intenzív borjú-, vagy tejprodukciónál által szervezetükben erősen gyöngült tehének is ellenálljanak a természetes fertőzésnek?

A *Behring*-féle eljárás teljes figyelmet igényel. Ha ezen a képzelhetően legegyszerűbb, könnyű és olcsó módon lehetséges a szarvasmarha gümőkórjának leküzdése, akkor a sertés gümőkórja is tetemesen csökkenne, mert ez elsősorban a gümőkóros tehének tejének fogyasztásától származik.

A *sertésorbánc* tünetei általánosan ösmeretek, okozói az orbánc pálcacellákú apró bacillusai, melyek az állati testen kívül is, a nedves istállópadlóban és általában kellő nedvesség mellett hónapokon köröszül élnek,

Ujabb időben aztán *dr. Olt* tanár bizonyossággal megállapította, hogy minden egészséges sertésnél a vak- és vastagbélben csaknem rendszeresen előforduló *férge*daganatokban orbáncbacillusok vannak jelen.* Ez a tény megmagyarázhatja az orbánc föllépését, amelyet eddig az orbáncbacillusoknak a földről, vagy orbános állatok hulladékától való fölvételére vezettek vissza. Ez bizonyos is, hogy megtörténik; de hogyan magyarázható meg az, hogy orbánc esetek teljesen egészséges kondákban hirtelen föllépnek? Csakis úgy, hogy az illető sertésnek mandulájában, vagy belében virulens orbáncbacillusok vannak, s a sertés valamiképpen veszítvén ellenállóerejéből, az eddig ártalmatlan bacillusok gyorsan elterjednek, és a betegséget idézik elő. Azok az okok, melyek az állat ellenállóerejét megtörik, még nem eléggé ösmeretek. Valószínűleg *meghülés, bélguladások, a beleknek férgek által való fölsebzése*, stb játszanak szerepet.

Ha azonban az eddig egészséges állományban egy állat orbáncban megbetegszik, akkor rövid időközökben további esetek állnak majd be, mert a később megbetegedő állatok az orbáncbacillusokat kétségtelenül az eredetileg beteg állat ürülékéből veszik föl nagyobb mennyiségben vérkeringésükbe. Orbáncbacillusok mindenütt, ahol sertéseket tartanak, a trágyában és a földben előfordulnak. Az orbáncragály leküzdésénél nemcsak a legszigorúbb *dezinfekciót* kell alkalmazni, hanem *védőoltást* is, ami a sertéseket a fertőzés ellen védi, őket az orbáncbacillusok működése iránt érzéketlenebbekké és ellenállókká teszi.

Az orbánc mellett s az orbáncnál is nagyobb károkat okoz sertésállományunkban a *sertésvész*. Rendkívüli fertőzőképessége és gyakran krónikus, lappangó lefolyása ennek a ragálynak leküzdését óriási módon megnehezítik s az eddig rendelkezésre álló ojtóanyagoknak sem sikerült a ragálynak útját szegni. És még az olyan országokban is, — mint például Ausztria — ahol az olyan sertésállományok, melyekben sertésvész eset fordul elő, lebunkóztatnak s ahol ezért állami kártalanítás lehetséges, a vést korántsem sikerült kiirtani.

Kétségtelen, hogy ennek oka nagy részben a gazdáknak azon közönyösségében, talán tudatlanságában is keresendő, amelylyel azok a betegséget kezdő stádiumában kezelik. Mert az igaz, hogy a ragály kezdetben rendszeren lappangóan és kevésse hevesen lép föl: a malacok egy nagyobb része normálisnak és egészségesnek látszik. Mint sok vágatásból és ezt követő pontos bakteriologiai

* *Bauermeister* pedig 140 egészséges sertés torokmandulájában talált orbáncbacillusokat

vizsgálatból kitűnik, a fertőzés nemcsak a szemlátomást beteg, lesóványodott, vagy köhögő állatokra szorítkozik, hanem a látszólag teljesen egészséges sertések egy része is inficiálva van s ezek a ragályt tovább terjeszthetik, míg megint hevesebben tör majd ki.

A betegnek látszó állatok kiirtásával tehát távolról sem érhetünk el mindent s a sertésvész leküzdése kiváló mértékben hatásos védőoltástól függ. A védőoltás által megvédjük a fertőzés ellen az eddig egészségesen maradt állatokat, másrészt általa lehetővé válik a még nem észlelhetően nagybeteg állatok egyes szerveiben jelenlevő sertésvész- okozó organizmusokat megölni.

A kipróbált és bevált „*Septicidin*“-en kívül — amint erről e lap hasábjain már két ízben megemlékeztünk — *Wassermann* és *Ostertag* tanárok *polyvalens sertésvészszéruma* az, amelyet Németországban most az állam vizsgálat meg s mely védőszérum lenne a sertésvész ellen. Azok az eredmények, melyeket ezzel a szérummal és a „*Septicidin*“-nel értek, olyan kedvezőek, hogy lehető széles körű elterjedésük és alkalmazásuk a sertésvész elleni küzdelemnél nagyon kívánatosnak látszik.

R. H.

A villamosság a mezőgazdaságban.

A mezőgazdasági gépipar hazánkban erősen fejlődik. Mindazonáltal a gőzerő alkalmazása a mezőgazdaságban, bármennyire elterjedt is már, még sok nehézséggel találkozunk. A gőzeke pl. drága, nehézkes, csak sik földre jó, jól betanult kezeket kíván, úgy hogy lassan vezetik csak be. Átalakulást jelent ezért a mezőgazdaságban is a villamosság korszaka. A magyaróvári főhercegi uradalom nagyszabású villamos telepe példa erre, és most, hogy Losonc mellett építenek villamos telepet, mely a környék mezőgazdait hivatott ellátni a szükséges erővel, remélhetjük, hogy e művet követi más is. A vízi hajtóerő kihasználása turbinatelepek által, ezen erő olcsósága a villamosság kihasználásánál, mind ez hozzá fog járulni ahhoz, hogy a mezőgazdaságban is nagyobb számban létesüljön ama. nagyüzem, mely a modern gyáripár ismérve.

Eddig a villamosság a mezőgazdaságban nem nyert alkalmazást főképp azért, mert föltétele nagy központi állomás, a milyent csak nagy latifundiumok bírnak el. A villamos ipar pedig eddigé ipari és városi telepekkel foglalkozott és nem vetett ügyet a mezőgazdaságra. Az említett nagy alakításból itélve, remélhetjük, hogy vállalkozásunk e téren is fog babérokat és hasznot keresni, a mire az alkalom megvan. Kedvezőtlen gazdasági viszonyainkat a villamos iparág is sanyli és hovatovább kényszerítve lesznek vállalataink, hogy új piacot keressenek. Ha 1 — 2 ily mezőgazdasági központi állomás beválik, úgy a folytatás sem fog elmaradni. Sokan vannak már, kik jósolják, hogy a mit az utóbbi évtizedek a villamosság diadalutját a világitás és közuti vasutak terén jelentették, úgy a következő évtizedekben a villamos erő a nagyvasutakat és a mezőgazdaságot fogja meghódítani.

E várható technikai átalakulás nem maradhat *sociális* következmények nélkül. A villamosság a mezőgazdasági nagyüzemet mozditja elő. Fokozott mértékben fogja a gépek elterjedését elősegíteni, mert ezek a nagyüzemnél mindig hasznosabbak, mint a kistermelésnél. A villamos központ birtokosa bizonyos mértékben uralkodó szerephez jut a környék gazdáival szemben. Ezen birtokos nagy tőkével kell hogy bírjon. Kisbirtokosok

KÖNYV-ÉRTÉKELŐ, KÉZÍ- MÉNY, PÉNY, MÁTRÁÉ ÉS ÉRTÉKELŐK.	SÁRGA KRISTÓF	fehérnemű és vászonraktárában Kolozsvárt, Deák-Ferenc-u. (Belközép) 3. sz.
	A legnagyobb választékban és a legjutányosabb árban kaphatók:	Szönyegek minden fajtában és minőségben, u. m.: szalonn-, fali-, futó-, ágyelibe-, és pamlagneszönyegek továbbá valódi Linoleum minden széleség és nagyságban.
	Férfi, női és gyermek fehérneműk és harisnyák. Különlegességek: dus választék minden kivitelű divatos férfi és női ingek, alsó-nadrágok-, gallérok-, kézlők- és finom zsebkendőkből.	Hízzai pokróczok, utazó- és gyapju-takarók a legolcsóbbtól a legfinomabbig.
	Elvállal kiházasítási vagy magán szükségre kívánt mindenféle fehérneműk pontos elkészítését, kitűnő szabás	Amerikai önműködő ablak-függönyök (roletták) minden nagyságban kaphatók! és jó összeállításra legnagyobb figyelem fordítottak.
Valódi késmárki lendamaszt asztalmű 25%, gyári áron alól kapható.	1008.	

szövetkezetei segíthetnek csak, hogy azok függetlenségét megóvják. Hasonló jelenségek lesznek észlelhetők, mint a gyárpar és kisipar viszonyánál.

Egy más jelenség is szembevetővé fog válni: a mezőgazdaság ipari kiépítése. Ez két alakban történik. Egyrészt a paraszt munkái kivételnek kezébe és ipari tevékenységgé változnak át. Például vajat és sajtót nem maga készíti el, hanem a tejet a nagyüzemre berendezett tejgazdaság veszi meg és dolgozza fel. Sőt a nyerstermelésre is terjed e folyamat. Régebben a paraszt maga csépel. Most a cséplőgép tulajdonosánál végezteti ezt.

Hol egy villamos központ a gazdának a hajtóerőt szállítja, ott a vállalat villamos ekékel bizonyos tarifa szerint a szántást is át fogja venni, villamos cséplőgépeivel a gabonáját csépelni, aratógépekké aratni, villamos mezei vasutakkal szállítani a gabonáját. Ez által a vállalkozó fogja a tulajdonképpeni mezőgazdasági munkát ellátni és a gazda mindinkább csak földbirtokos lesz, a birtokhatárnak alig lesz más hatása, mint hogy néha észszerűbb munkának állja utját.

A mezőgazdaság iparosításának másik módja, hogy a gazda földmivelését összeköti ipari üzemmel vagy pedig megfordítva, egy iparos vállalatát mezőgazdasági üzemmel kapcsolja egybe. Történik ez részben azért, hogy a termelt nyersanyagot maga dolgozza fel, részben hogy a mezőgazdaság szünetelésénél felszabaduló munkaerőket foglalkoztassa. Ez utóbbi okból a mezőgazdasági villamos központ és iparvállalatokhoz fog folyamodni. A mezőgazdasági villamos központnak a földmivelés munkája nem elég. A nagymennyiségű erő csak a szántás és aratás idején kell, tehát 4—5 hónapig. Az év többi részében világítási és kisebb munkák céljaira kell az erő $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ része. Ezen idő alatt is kell a befektetett tőkét gyümölcsöztetni és ezt a villamos erőnek ipari célokra fordítása által fogják elérni. Ez egyúttal mezőgazdasági munkások dyenletesebb foglalkoztatását tenné lehetővé.

Sociálista írók a villamosság terjedésétől a mezőgazdaságban nagy átalakulásokat várnak. A gépmunka lehetővé teszi, hogy városi munkások is alkalmaztassanak. A kezeléshez bizonyos intelligencia szükséges, mely a nyers mezei munkások egy részének nincs meg. A mezei munkások érintkezése a városiakkal, amazok igényeit, az életmódot és bért illetőleg fejleszti. Az éjjeli munka a jó világítás mellett bevezetést nyer, a mi eddig a mezőgazdaságban ismeretlen volt. A villamosság tehát a nagy tőkét erősíteni fogja a mezőgazdaságban, a kigazdát függő helyzetbe hozza, a mezei munkás helyzetét pedig részben javítja, más oldalról pedig hátrányosan befolyásolja. Itt is, mint a gyárparnál, a nagyüzem éles ellentéteket ébreszt, másrészt azonban a mezőgazdaság összeköttetését a nagyiparral fejleszti és könnyíti, ezek együttműködését előmozdítja.

Részünkről meg vagyunk győződve arról, hogy amint a nagyüzem az iparnál a fejlődés legmagasabb fokát jelenti és minden árnyoldalak mellett országok hatalmát és gazdagságát jelenti, épp úgy a villamos nagyüzem a mezőgazdaság diadalát fogja jelenteni és annak átalakulása új gazdagságot fog jelenteni a mezőgazdasági államokra nézve, tehát nekünk is.

v.

A komlólevél és szár, mint takarmány.

Ma, amidőn az ország különböző részeiben, a hol arra megfelelő talaj és éghajlati viszony

kinálkozik, kezdjük a komlót nagyobb mennyiségben termelni s kilátásaink a termelés mennyiségére és minőségére nézve különösen Erdélyben, hol évek óta szakszerű és céltudatos állami és társadalmi munka következtében a komlótermelési viszonyok mindinkább kedvezőbbé válnak: időszzerűen tartom gazdáikat a komló zöldjére, mint megfelelő takarmányra figyelmessé tenni.

A komlótermelés alkalmával nem csak a komlószüretnél marad meg a növénynek sok levele és szára, hanem levele már előbb is, akkor, a midőn a komló szárát mintegy embermagasságnyira meg szokás a levéltől tisztítani.

Sok gazda még a külföldön sem sokat tart a komló zöldjéről, mint takarmányról, pedig az frissen úgy, mint szénának szárítva, éppen annyi táperővel bír, amennyivel a legjobb réti széna avagy lóhere.

Ennek okáért azt elfecsérelnünk nem szabad, hanem külön kezeljük az első levélszedést s az nem lévén oly nagy mennyiségű, legjobb ha zölden feletetjük. A komlószüret alkalmával azonban nem csak a levelet használhatjuk fel, hanem levágjuk a szárnak egész felső, puhább részét is s a nagyobb mennyiséget tekintetbe véve, most már megfelelő az egésznek száraz takarmánnyá való szárítása is, mert így különösen nagyon szeretik azt a birkák, a melyeknek tejére, az igen előnyös befolyással van.

A friss lombzatnál úgy, mint a száritottnál, a szár nélküli levelek több proteint, nyers zsiradékot és hamut tartalmaznak, mint a szárral vegyesek, de viszont kevesebb könenymentes kivonatot és farostot, a mi különösen nagyon természetes, mert a szár megfásul.

Bővebb betekintés céljából mellékelve közlöm a komló takarmány hivatalos vegyelemzését is, amely számadataival elég világosan szól állításom mellett:

I. Zöld állapotban:

	Szárral együtt:	Szár nélkül:
Száraz részek	34.00%	32.00%
Köneytartalmu részek	4.74%	5.11%
Nyers zsiradék	1.32%	1.44%
Köneymentes extraktum	14.61%	13.72%
Farostok	9.23%	6.31%
Hamu	4.10%	5.42%

II. Száritott állapotban:

	Szárral együtt:	Szár nélkül:
Száraz részek	89.62%	88.02%
Köneytartalmu részek	12.47%	14.03%
Nyers zsiradék	3.48%	3.96%
Köneymentes extraktum	38.41%	37.74%
Farostok	24.48%	17.37%
Hamu	10.78%	14.92%

Ha tekintetbe vesszük még a hivatalos vegyelemzés azon számadatát, miként az állatok a köneytartalmu részekből 60—70 százalékot, a nyers zsiradékból 70—80 százalékot s a köneymentes részekből 60—75 százalékot megemésztene: elég szembeszökő a komlótakarmány hatalmas tápereje s meggyőző bennünket arról, hogy nagyon is érdemes betakarításával fáradsunk s erősen rácsófol némely gazda azon állítására, hogy jobb a komló lombzatát növényi trágyaként szétteríteni; mert trágyaneműt kapunk mi annál sokkal alkalmasabbat és jobbat, de takarmányneműt sem olcsóbbat sem jobbat nem.

K. Ö.

KISEBB SZAKKÖZLEMENYEK.

+ **A napraforgómag mint baromfiétel.**
Napraforgómagot igen sok vidéken használnak baromfiételül és nagy protein tartalmánál fogva mindenesetre előnyös tápszer, a mely azonban — nem szabad felednünk — hogy nehezen emészthető s azért kizárólag az apró jóságot avval etetnünk nem tanácsos, mert inkább ártalmára, mint hasznára válnék szárnyasainknak.

Azért azonban korántsem kell még azt hinnünk, hogy a napraforgómagot nem szabad rendszeres eledelül használnunk a baromfiaknál; ellenkezőleg, igen alkalmas napi tápszer az számukra, csak gondoskodnunk kell arról, hogy mellette mindennap puhább, könnyebben emészthető eledelket is kapjanak a szárnyasok kellő mennyiségben.

Ezt a kellő mennyiséget persze egyes baromfira nagyon nehéz lenne meghatározni úgy az egyik, mint a másik fajta eledelből, mert hiszen a szárnyasok nagyságra és fajra nézve nagyon különbözők s így különböző mennyiségű eledelt is fogyasztanak. A mesterséges vagyis az ember által nyújtott élelem mennyiségét még az is befolyásolja, még pedig nem kis mértékben, hogy mennyit kapar és keres a baromfi magától a természetben, mert annyival kevesebbet eszik a rendszeren nyújtott élelemből. Így például a búbos fajta tyúk, melynél az éles látást a fejéről szemébe lógó tollak akadályozzák, sokkal többet fog enni az általunk nyújtott szemből, mint a másik, amelyik egészen napkapargál és keres.

Általában zsinormértékül az szolgálhat, hogy száz darab különféle nagyságú és fajú szárnyasnak napjában ne nyujtsunk többet öt kilogramm napraforgómagnál vagy egyéb sok proteint tartalmazó eledelnél, minők a hús, vér, kendermag stb.

+ **Száraz bab hizó ökröknek.** A gabona és hüvelyes vetemények mai abszolút értékének meghatározásából, a különféle szemek táperejére vonatkozólag kitűnik, hogy a száraz bab abszolút értéke kilogrammonként 13.5—14 fillér, vagyis métermázsánként 13 K. 50 fillér — 14 korona.

Nagyon megfontolandó tehát, hogy különösen nagyobb gazdaságokban, ahol sok babot termeltek s az jól is fizetett: elvesztésgessük annak métermázsáját 6—9 koronáért, a minél többet nem mindig kapunk érte.

Szerintem sokkal jobb, ha barmainkkal, különösen hizó ökrökkel etetjük azt fel; mert így teljes értékében kihasználhatjuk.

Az etetésnél leghelyesebben úgy járunk el, ha a hizalás első fél időszakában az ökröknek hathatódresz eledele közé $\frac{1}{6}$ rész árpa vagy kukoricadarát és $\frac{1}{6}$ rész babdarát adunk; a hizalás másodikfél időszakában pedig $\frac{4}{6}$ -rész árpa vagy kukoricadara közé $\frac{2}{6}$ babdarát s nagyon megleszünk elégedve az eredménnyel úgy a hizalásban, mint az árban, mert a babért 8—9 koronát kaptunk volna s helyette legalább is 12 koronás árpát vagy kukoricát kellett volna vennünk és fel-etetnünk.

Arra azonban ügyet kell vetnünk, hogy a mint megkezdjük a hizalást, azonnal meg kell kezdenünk a bab etetését is, mert ha azt csak később kezdjük meg, akkor el lehetünk rá készülve, hogy az első három-négy napon át az ökrök azt ott hagyják, mert az árpa vagy kukoricadarának az ízét jobban szeretik, mint a nekik idegen szerű babizt és a három-négy nap alatt nagyon visszaesnek a hizásban.

+ **Lovak ivóvizének hőmérséklete.** Nem egyszer megessik, hogy a legegészségesebb ló-

ELSŐ MAGYAR TEJGAZDASÁGI GÉP- ÉS ESZKÖZGYÁR

FUCHS és SCHLICHTER BUDAPEST, VI., Jász-utca 7. szám.

Tejszövetkezeti berendezések

kézi erő- és gőzhajtásra, úgyszintén mindennemű tejgazdasági gépek és eszközök a legjobb kivitelben és legjutányosabban szállítva

Teavajat határtalan mennyiségben veszünk.

Árjegyzék és költségvetés ingyen és bérmentve.

állomány egyszer csak el kezd télen át betegesedni s bélgörcsben (Kólika) nem egy állat el is hull. Igen sok gazda nem tudja a baj okát s a legszorgósabb gondozás által sem képes megelőzni még pedig azon egyszerű okból, mivel egész másban keresi a baj csíráját, mint a miben az voltaképpen rejlik.

A téli kólikát száz eset közül kilencvenben mindig a hideg ivóvíz okozza, mert a kút vizet télen át, különösen ha a kút nyitott és nem elég mély, igen könnyen kihűl s már + 5° R. víz elegendő arra nézve, hogy a lovaknál előidézzék a bajt, persze nem föltétlenül, de elég baj, ha föltételeken esik is meg.

Azért nagy gondot fordítsunk e részben télen át istállókra, a midőn nem elég azon egyszerű intézkedés, hogy az ivóvizet, mielőtt azt az állatoknak nyujtanánk, az istállóban állni hagyjuk egy ideig, mert ezáltal a víz legfeljebb egy fokot emelkedik hőmérsékletében egyrészt, másrészt pedig áporodott lesz s nem oltja kellőleg az állatok szomját, nem frissíti őket fel, de sőt néha hasmenést is okoz nekik.

A ló ivóvíze kell, hogy legalább is 8° R. legyen télen át s azt úgy érhetjük el legkönnyebben, ha meleg vizet tartunk kéznél s avval hirtelen melegítjük fel hőmérő szerint, a kútból frissen mert vagy szivattyuzott vizet.

Csekélyeknek látszó okok gyakran igen nagy okozatokat szülnek és nagy ritkán szolgálnak azok a gazda előnyére; azért szemem mindenütt ott legyen, nehogy gondatlanságának kárát valja.

+ **Hogyan lehet vaját hosszú időn át eltartani?** A vaj különösen nagy szerepet játszik a tengeri vitorláshajókon, ahol úgy reggelihez, mint vacsorához kapja naponta a legénység, különösen angol és német hajókon. Igen gyakran volt alkalmam Hamburgban és Brémában ilyen vaját látni s bármelyiket megízleltem, az teljesen friss ízű volt.

Ezt a vaját ott nem borax, borsav, salicil és timsó segítségével konzerválják, hanem egyszerű konyhasóval még pedig úgy, hogy egy kilogramm vajra egy kávéskanálnyi sót számítván, a vaját a sóval alaposan összegyúrák és fa hordócskákban zárják el vagy külön e célra készült száraz fazekakban, melyeknek száját hólyagpapirossal kötik le. Ily módon a vaj hónapokig eltartható a nélkül, hogy kellemes ízéből csak a legcsekélyebbet is veszítené.

Egy másik módja a vajkonzerválásnak abban áll, hogy azt kiolvasztjuk rendes tűzön, mintegy 40–50 foknyi hőség mellett s közben a buborékokat és habot szorgalmasan lefölköztetik róla s ha már felolvadt és tiszta, akkor hat órán keresztül állni hagyják s azután hordóba teszik, még pedig úgy, hogy vászon ruhán szűrjük keresztül, ami által teljesen megtisztul. A hordók anyaga lehetőleg kemény fából legyen s tetejükön légmentesen elzárjuk őket. E célra is lehet vajás fazekakat felhasználni, de nem szokás, mert az olvasztott vaját mindig nagy edényekben szokták eltenni. Ily módon a vaj éveken át eltartható, de jóval drágább, mint a sós, mert az olvasztásnál, lefölközésnél és leszűrésnél eredeti súlyából mintegy húsz százalékot veszít.

K-s.

Háztartás.

A házi penészgomba kikapcsolása.

Egyike a legalkalmatlanabb vendégeknek lakásunkban és kamránkban a penész, amely tudvalevőleg egy gombanemtől származik és a hol tanyát ütött, nehezen pusztítható el.

De nem csak kellemetlen és kártékony a házi penész, amely tönkre teszi butor- és ruhaneműinket, megtámadja a félrerakott eledelt, a mindennapi kenyeret, belepi és rongálja a butorok falainak hátsó részét; hanem igen káros az egészségünkre akár a penész által meglepett kenyér vagy más penészes eledel útján jusson gyomrunkba, akár pedig a szoba levegőjével szívjuk be.

A gyermekek, a fehérnép egyszerre csak haloványodnak, gyengülnek, elsatnyulnak, elbetegesednek tőle úgy, hogy egy szép napon ágyba dőlnek, azt sem tudjuk mitől? S ha idejekorán nem ismerjük fel, hogy a bajt a belélegzett penészes levegő okozza és nem cseréljük fel a betegeknek penész által befertőzött lakószobáját más, egészséges, tiszta levegőjű szobával: akkor vagy elpusztulnak a szegény szerencsétlenek vagy egész életükre nyomorékokká lesznek.

Ilyen káros hatása van a házi penészgombának s azért minden gazda és a ház asszonya szent kötelességének ismerje úgy a maga, mint az övéi jóvoltáért, hogy mindent elkövessen a penész elpusztítására.

Amde az elszaporodott penész kiirtása nem megy oly könnyen, mint a milyen könnyen gondatlanság, tisztátalanság vagy lakóházunk hibás építése következtében elszaporodott.

Ha a penész a padló deszkáin, ajtó-, ablakragasztékokon, butorok farészein s egyáltalán faneműn mutatkozik, akkor a következő szereket ajánlhatom elpusztítására, megjegyezvén azonban, hogy azokat ismételtelen kell használnunk:

1. Forró lenolajkencével vagy abban felolvasztott gyantával kenjük be a penészes farészeket.

2. Tizennyolc rész kénvirágot és huszonöt rész konyhasót keverünk ötvenhét rész forró vízbe s azzal, a milyen forrón csak lehet, erősen lemoszuk a fát, úgy, hogy annak repedéseibe is beszívárognon a keverék.

2. Hat rész konyhasót és három rész borsavat olvasszunk fel forró vízben s evvel mossuk le jól a farészeket.

Ezen három szernek valamelyike, többszöri alkalmazás mellett minden bizonynyal használni fog.

Ha azonban a penész nem fán, hanem a falon mutatkozik, akkor egészen más szerekekkel kell élnünk annak elpusztítására; és pedig:

1. Kék gálíckövet olvasztunk fel forró vízben és meszelő segítségével azzal kenjük át a falat legalább minden hónapban egyszer, de különösen ősszel és tavasszal, nedves időjárás alkalmával.

2. Karbolsav, ha vele a fát vagy falat bekenjük, szintén elhárítja a gomba képződését; de a karbol szaga igen erős, kellemetlen és nagyon tartós szag.

3. A nyirfakátrány hathatós szer, de nem csak kellemetlen szagú, hanem úgy a fát, mint

a falat annyira bemocskolja, hogy sohasem lehet többé megtisztítani és sem sározás, sem meszelés be nem fogja.

Hogy a szoba padlója alatt ne teremjen meg a penész, már az építésnél ne homokot vagy földet hintsünk a padló gerendái közé, hanem apró kőszénnel töltsük ki azoknak közeit.

Ha téglával földjük a padozatot, úgy a téglák alá vékony rétegben széntörmeléket terítsünk.

A hol a szoba padlóját agyaggal borítjuk be, ott a gőzmalomból vagy a kovácstól egy pár hatosért szénsalaktól szerzünk be, porrá törjük és avval keverjük az anyagot, a mely sokkal keményebbé is válik, úgy, hogy söpörvel mosni is lehet.

Nemcsak lakásunkra kell azonban figyelemmel lennünk, hanem meg kell gondolnunk azt is, hogy háziállatainknak is igen nagy kárára szolgál az istálló vagy ól falának penésze úgyannyira, hogy a nagyobb fajta háziállat is elsatnyul, ha sok ideig áll penészes istállóban; az aprójószág pedig, ha az ól fala penészes vagy salétromos, különösen a tyúk és csirke, mely a falat csipegeti: lesóványodik és rakásra hull, azt sem tudjuk mitől?

Azért tehát istállóinkat, ólainkat és egyéb kamrát is tartunk menten a penésztől amely ezekben rendszerint a világosság és levegő hiánya folytán fészkel be magát; mert hát, első sorban kellett volna emlitenem: penész ellen legjobb és legbiztosabb szer a világosság és levegő.

Ha valamely butordarabot elhúzzunk a faltól, akármilyen színű legyen is mögötte a fal penésztől belepve, az egy-két óra alatt összeszárad és elpusztul; mert a világosság a penész legnagyobb ellensége.

Ha a butorok elhelyezése nem engedi meg, hogy a fal szabadon maradjon: akkor levegő által pusztítsuk a penészgombát s ha kell, vágjunk akárhol kis szelelőlyukakat az ablak átellenében; mert a melyik szobát a levegő egy huszonnégy órán át jár, abból a penész már is kipusztult.

Apró szelelő ablakot mindig lehet valahol vágni, kivált istállóban és kamrán, mert annak az ajtóval átellenes fala rendszerint szabadon áll, de ha még nem is állana, akkor mindég alkalmazhatunk reá szelelő kémenyt s ha a légvonat útja egyszer megvan, akkor megtakaríthatunk miudenfélé pemecselést és kenést-fenést.

Krenedits Ödön.

EGYLETI ÉLET.

Meghívó. Az „Erdélyi Gazdasági Egylet“ igazgató-választmányja 1903. évi november hó 28-án, (szombaton) d. u. 3 órakor — Petőfi-utca 7. szám alatti helyiségében — rendes ülést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívja

az elnökség.

Tárgyak:

1. Október 17-i ülés jegyzőkönyvének felolvasása.
2. Pénztári jelentések.

„AGRARIA“

magyar gépforgalmi
résztvény-társaság

a szab. osztrák-magyar államvasut-társaság
resiczai mezőgazdasági gépgyárának vezérügynöksége

Mezőgazdák különös figyelmébe!

Eltörhetetlen tégelyacélekefej.

Páncélacél-kormánylemez.

Magasított azél-ekkefej.

Porvédő kerek.

Acél gerendely.

Rövidített leveleim: „Agraria“ Budapest, V., Váci-ut 2. Sürgőnycim: „Agraria“ Budapest.

Tiszta acélananyag
s a j á t
hámorainkból.

Csak kitámasztott nyeregkerettel bíró taligát szállítunk.

Kérjünk árjegyzéket mivel ez az összes talajmivelő-gépeket terjedelmesen ismerteti és egyáltalán a talaj alapos megmunkálására terjedelmes, szakszerű és minden gazdának értékes felvilágosításokat nyújt — és díjmentesen küldetik.

Ekegyártás terén legelső-rangu magyar gyártmány, felülmúlja még a legnevezetesebb idegen gyártmányokat is.

3. Miniszteri leiratok:

- a) A távozó és az új földm. miniszterek búcsuzó és beköszöntő leiratai és az azokra adott válaszok.
  - b) A kassai szeszfőzői tanfolyamok tárgyában.
  - c) Egeres és Szászkezd vásárrendt. szabályzatai ügyében.
  - d) A háziipari tanfolyamokról.
4. Erd. Kert. Egly. megkeresése egy kolozsvári kertmunkás-iskola létesítése ügyében.
5. Keresk. és Iparkamara: selyemtermelés meghonosítása ügyében.
6. Monostori gazd. tanint. ösztöndíjak megszavazása.
7. Indítvány egy kolozsmegyei szakosztály szervezése ügyében.
8. Indítvány az E. G. E. és az erdélyrészi vármegyei egyletek között létesítendő kapcsolat tárgyában.
9. Javaslat és tervezet egy 1904. őszi rendezendő általános székelykiállítás tárgyában.
10. Ülés napjáiig beérkező tárgyak.
11. Jelentések, esetleges indítványok.

*

Meghívó. Az „Erdélyi Gazdasági Egylet” állattenyésztési és állatkiállítási szakosztálya 1903. évi december hó 5-én (szombaton) délelőtt 1/2 II órákor — az „E. G. E.” Petőfi-utca 7. sz. alatti helyiségében

végrehajtóbizottsági ülést,

11 órákor pedig

közgyűlést

tart, mely ülésekre a tagokat tisztelettel meghívja:

Az elnökség.

A végrehajtóbizottsági ülés tárgya:

Közgyűlési tárgyak előkészítése.

A közgyűlés tárgyai:

1. Jelentés az 1903. évi működésről.
2. Zárszámadás vizsgáló-bizottság jelentése.
3. Jövő évi költségvetés megállapítása.
4. Esetleges indítványok.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Szemle.

A Magyar Közgazdasági Társaság f. hó 12-i gyűlésén dr. Fellner Frigyes egyetemi magántanár Magyarország nemzeti jövedelme címen rendkívül érdekes és tanulságos előadást tartott, amely előadás bevilágít a magyar közgazdasági életbe, megmutatja az egyes szervezetek működését, földeríti, hogy a magyar nemzet milyen jövedelmi források fölött rendelkezik s ezek a források milyen viszonyban vannak egymáshoz. A magyar mezőgazdaság domináló ereje derül ki a jeles statisztikus adataiból, melyeknek idevonatkozó számainak érdeklődéssel olvashatja nálunk mindenki, aki a nemzeti vagyon és nemzeti jövedelem megőrzésére érdeklődik.

A magyar korona országában az összes termék értéke átlag évenként 2.502.391.100 korona. Ebből levo-

nandók a termelési költségek: a vetőmag, a mezőgazdaságokban használt gép- és eszköz-kopás hányada és végül a trágya és állati munkaerő-előállítás költsége. A vetőmagszükséglet 204,560.699 korona; a mezőgazdasági gépek kopás hányada 34,056.222 korona; a trágya értéke 386,521.520 korona, az állati munkaerő termelő költsége 79,407.110 korona.

Az állattenyésztés hozadékánál a következő eredményre jutunk: tej 197,373.501, hús és bőr 208,461.744, gyapjú 5.584.260, trágya 386,521.520, összesen 798,984,025 korona, amely eredmény a 801,367.664 korona évi takarmány értékét megközelíti

A magyar korona országában 1901-ben 30,898 métermázsa mézet és 1844 métermázsa viaszt termeltek, mely méntermékek összes értéke 2,964.819 koronának felelt meg. A baromfiállomány 1895-ben 32,767.339 darabból állott. 1901-ben a kivitel élő baromfiiban 8,735.950 darab volt 10,896.879 korona értékben. Az évi tojáskivitel értéke 35,364.819 korona, ugyanannyit a belfogyasztásra számítva, 70,729.637 koronára tehető az évi tojástermelés értéke. E szerint a baromfi-tenyésztés összhozadéka 91,044.148 koronára becsülhető. A selyemtenyésztésre vonatkozó adatok szerint 1901-ben 1,476.664 kilogram selyemgubó termeltetett, amely után a termelők 2,749.674 koronát kerestek. Az állattenyésztés hozadéka tehát 915,644.507 korona.

A mi a szőlő- és bortermelés hozadékát illeti, az utolsó 10 évben évenként átlag 1,716.404 hektoliter bor termelt, amelynek értéke 58.258.456 korona, az eladott szőlőmennyiség pedig átlag évenként 57.587 mm., amely 1,883.480 korona értéket képvisel. Az összes szőlőszeti termelés értéke évenként tehát 60,141.945 korona. Az 1.061 millió mm. gyümölcsstermés 23,241.090 koronával gyarapítja a nemzeti jövedelmet.

*

Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter Szatmáron tartott programbeszédje a gazdasági élet több olyan kérdéséről nyilatkozott, mely ránk is közérdeklőt érdekel, nemcsak azért, mert rólunk szól, hanem azért is, mert olyan kormányfőri mondotta, a kinek a viszonyok átalakításánál es irányításánál is nagy része lesz. Így a vámkérdésről Hieronymi többek közt ezeket mondotta:

Addig, ameddig mi 17 millió métermázsa gabonát szállítunk ki, mint a múlt évben és azért 261 millió korona értéket veszünk be; addig, amíg 367 ezer darab szarvasmarhát viszünk ki és azért 129 millió koéonát veszünk be; addig, amíg 48 ezer lovat viszünk ki és azért 23 millió koronát veszünk be: addig mi védvamos politikát nem követhetünk. Mert ha mi fel fogunk állítani vámsorompót, a mi határainkon, tessék elhinni, hogy akkor azok is fel fognak állítani vámsorompót és vámot fognak szedni az ő határainkon. És mi lesz akkor a mezőgazdából, a ki a mai viszonyok közt is szenved, midőn a fölős búzát Ausztriába kiviheti vámentesen, ha oda is csak vámmal viheti ki? Mi lesz akkor a mezőgazdából, a ki a mezőgazdaságnak ma egyik legluktatibb ágát, a melynek művelése egyuttal az ő földjének javítására szolgál, a marha hizlalását nem lesz képes többé folytatni, mert nem lesz képes a hizott marhát Ausztriába kivinni?

Nem tagadom, hogy igenis a védvamosoknak az iparra általában és a kézműiparra igen nagy, jelentős befolyása van; csak hogy Magyarország népességének 85%-a ezidőszert mezőgazdaságból él, a népességnek a 85%-át nem tehetjük tönkre azért, hogy védvamos politikát kövessünk, mert minthogy retorzióval szoktak ez ellen élni, csak megnehezítők nyersterményeink kivitelét.

*

Ennek a lapnak a hasábjain a közelmúltban több cikk foglalkozott az úttal és törvényhatósági megközségi úthálózatunk nyomorúságaira mutatott rá. Hieronymi a szakember szintén konstatalja ezt és Hieronymi, a kereskedelmi miniszter orvoslást is ígér. Beszédjének idevágó részéből kiemeljük a következőket:

Már maga az egész úthálózat úgy, a hogy meg van állapítva, semmi arányban sem áll a mi vasúthálózatunk hosszával, hanem a legszomorubb az, hogy mivel a törvény szerint a törvényhatóságok rendelkezésére adott összeg ahhoz a feladathoz képest, a melyet a törvényhatóságoknak az utak építése tekintetében teljesíteniük kellene, teljesen elegendő, ennél fogva, ha a mai helyzet fenmarad, talán egy század alatt kiépülnek ezek az utak; mert ma a helyzet nemcsak annak következtében rossz, hogy a törvényhatóságok segélyforrásai semmi arányban sem állanak azokhoz a kiadásokhoz, a melyek szükségesek arra, hogy a maguk utait megépítsék, hanem még az útépitésre szánt összegek nagy részét is igénybe vették a helyi érdekű vasutak. Ezeket a bajokat segíteni kell. Legelőször segíteni kell az által, hogy a törvényhatóságokat pénzügyileg abba a helyzetbe hozzuk, hogy az utakat kiépítsék. Szükséges az intézkedés különösen ebben a tekintetben az, hogy az utról a vasutra, az utról a hajóra, a hajóról a vasutra való átszállítás megkönnyítségessék. E tekintetben oly állapotok vannak Magyarország egyes részeiben, hogy

én saját szememmel láttam, mikor egy uradalom szállította a maga gabonatermését a gőzhajó állomásra; ez volt június végén. Minden szekér elé, a melyen 14—16 métermázsa teher volt, be volt fogva 6 ökrök, de az út olyan feneketlen volt, hogy voltak egyes kátyúk, a hol azoknál még bivalyokat kellett segítségül venni, hogy a hat-ökrös szekeret a 14 mázsnai teherrel kivontassák. Így lehet Magyarországon a huszadik században gőzhajó-állomáshoz jutni. Ezeket az állapotokat én olyanoknak tartom, hogy azok nemcsak megcségyenítő, hanem károsak, hanem olyanok, a melyeket a legrövidebb idő alatt meg kell szüntetni.

Hanem ebben a szatmári beszédben egy komoly és kemény intelem van a magyar nagybirtokosokhoz intézve. Azt mondja ez a beszéd:

„Máskor mindenütt, mikor iparpártolásról, mikor új iparoknak megteremtéséről van szó, az országnak nagybirtokosai, mánásai előljárnak. Így keletkezett a cseh ipar; tessék megnézni a gazdag cseh mánásokat: alig van egy, a melyeknek ne volna iparvállalata. Az lenne kívánatos, ha a mi nagybirtokosaink, a mi mánásaink is abban keresnék ambíciójukat, hogy új iparokat teremtsenek, iparokat támogassanak.”

Hát ezek súlyos szavak és igazán kívánatos lenne, hogy a nagybirtokosok tőkefőlöslégüket, tőkéjük egy részét valóban iparvállalatokba fektetnék be, ami kiválóan jövedelmező lenne rájuk nézve, dolgot adna sok ezer munkás ki nem használt erejének és ipart létesítene ebben az országban, ami által a mezőgazdasági termények jobb értékesítése, a jólét emelkedése lenne elérhető.

*

— **Radnóti Dezső** az E. K. E. főtitkára f. hó 13-án életének 38. évében rövid szenvedés után elhunyt. A fáradhatatlan, önfeláldozó és lelkes munkásságú javakorbéli férfi halála őszinte részvétet és fájdalmas megdöbbenést keltett mindazon körökben, hol közéleti jeles működését ismerték, méltányolni és megbecsülni tudták. Nyugodjék békével!

— Az új földmívelésügyi miniszter az E. G. E. elnökéhez a következő leiratot intézte:

9822./eln.

Méltóságos Elnök Ur!

Ő császári és apostoli királyi Felsege folyó évi november hó 3-án Bécsben kelt legfelső kéziratával engem magyar földmívelésügyi miniszterre legkegyelmesebben kinevezni méltóztatván, a reám bízott ministerium vezetését a mai napon átvettem.

Midőn erről Méltóságodat van szerencsém tisztelettel értesíteni, egyben felkérem, hogy működésemet hazafias támogatásában részesíteni méltóztatassék. Részemről biztosíthatom Méltóságodat s a bölcs elnöklete alatt álló t. Egyesületet, hogy mindig örömmel ragadom meg az alkalmat arra, hogy közhasznú működését előmozdithassam.

Végül van szerencsém tisztelettel tudatni, hogy a székely kérdést részemről is törekedni fogok felkarolni és meleg érdeklődésemnek azáltal is jelét kívántam adni, hogy a vezetésem alatt álló ministeriumban egyidejűleg új, önálló főosztály szervezését határozottam el s a székelyföldi actió ügyeit ennek keretébe osztottam be.

Fogadja Méltóságod tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapesten, 1903. évi nov. hó 6-án.

Tallán.

Gyümölcsfák.

Őszi ültetésre ajánlunk minden fajtájú gyümölcsfát, nagy készletek a legjobb fajtákból tömeges ültetésre. Diszfák, gyümölcsstermő-cserjék, boggyógyümölcs, disznóvénny, gyönyörű gömbhöllyű akácok, gyümölcsujdonságok, alapozások stb. — Kizárólag a legjobb minőségű, egészsé-

ges gyökerű növényeket küldenek a megrendelőnek. A jó minőségért felelősséget vállalnak. Gyümölcsparc és kerti berendezések elvállaltatnak. Fölvilágosítás gyümölcsügyben díjtalan. — Katalogus ingyen és bérmentve. 1234

FISCHER és TÁRSA faiskolák, NAGY-ENYED.

Örömmel látjuk az új miniszternek ezen első ténykedését, melylyel a gazdák társadalmi szervezetét mindjárt működése elején magához öleli.

Az E. G. E. elnökségének válaszfeliratát jövő számunkba fogjuk közölni.

— **Tallán földmívelésügyi miniszter és a Gazdasági Munkás- és Cselédszegélyző-Pénztár.** Az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédszegélyző-Pénztár igazgatósága testületileg tisztelt *Tallán* Béla földmívelésügyi miniszternél annak hivatalba lépte alkalmából. *Keglevich* Gábor gróf elnök üdvözölte a minisztert az igazgatóság nevében, meleg szavakban kérve ki-annak támogatását a nagy hivatással bíró intézmény számára, a mely áldásos munkásságnak eredményei máris jótékonyan hatnak. *Tallán* Béla földmívelésügyi miniszter rendkívül szíves válaszában megköszönvén a megemlékezést, biztosította az igazgatóságot, hogy minden tőle telhetőt el fog követni a pénztár felvirágoztatására, meg nem szűnő érdeklődéssel kíséri annak humánus munkásságát, annyival inkább, mert békésvármezei főispánjának idejében behatóan foglalkozván a szociális kérdéssel, már akkor szükségét látta, hogy ez az intézmény megvalósíttassék.

— **Központi hitelszövetkezetek.** Az Országos központi hitelszövetkezet védősége mellett a gabonarakár-szövetkezetek száma szépen gyarapodik. 1900-ban még csak 3 szövetkezet alakult, Tiszaujlakon, Tolnaszántón és Mezőberényben; 1901-ben már 5. Bodófalván, Erdő-Szentgyörgyön, Felsőrákoson, Csanádpalotán és Gyertyámoson; 1902-ben 3. Torontál-Szécsányban, Hidvégen és Zichyfalván; 1903-ban végül 11 és pedig Écskán, Földeákon, Lopasón, Mádacon, Marosujváron, Nagysármáson, Szapáryfalván, Szenden, Török-Szent-Miklóson, Törökkanizsán és Végváron. Most már tehát az Országos központi hitelszövetkezet keretében 22 közraktári szövetkezet van.

— **Gózeke a Szamosvölgyön.** Az ősz eleje óta a marosvásárhelyi Timár féle két gépes gózeke dolgozik az erdélyrészi Szamosvölgyen és pedig a válaszüti, bonchidai, alsószuki, iklódi uradalmakban, meg a bonchidai Gruner-féle és a zsbófi Waska féle nagy bérleteken s mintegy 610 kat. holdat szántottak meg eddig. Az átlagos mívelési mélység 30 cm. s naponta (az őszi nagy szárazságban) 8–12 kat. hold földet míveltek meg 3–4 eketesttel. Egy kat. hold költsége (házi erőket is beleszámítva) nehezebb földeken 27 kor., könnyebb helyeken 20 korona volt. Kissé talán magas számok, de az idei őszi hosszú szárazság igen nehezítette a különben szépen dolgozó gépek munkáját. A birtokosok általán meg vannak elégedve, s már is több új gazda jelentkezett, s a vállalat a hó leeséséig vállalkozik is. Örvendünk a Szamosvölgy ezen hatalmas lendülésén, mert a mélyrétegű völgyi, vagy mezősi földjeink így teljes erejükkel szolgálják a gazdát, ha az megfelelő trágyázással, s kapás vagy takarmánynövények termelésével is javítja a talajt. Dicséretes a jelzett uradalmak példaadása, a Timár cég fontos vállalkozása, de elismeréssel említjük meg, hogy e téren a kezdeményező Gruner Károly bonchidai uradalmi nagy bérlő volt, ki mintás gazdálkodása mellett a közérdeknek is hasznára vált, a midőn lapunk egy régebbi cikkében terjedelmes tanulmányt közölt a gózekének a vidékünkön való használatáról és hasznáról.

— **A komló-piacról.** Nálunk is, a külföldön is hova-tovább átvándorol a komlótermés a termelőtől a kereskedőhöz, s csak itt ott van még egy-egy szebb komló, amely jobb árra vár. Ezentúl már a sörgyárakkal fog küzdeni a komlókereskedelem, persze, ha lehet most már fel hajtják az árakat. Az angol export árak megindultak, nyomában *Nürnbergben* is emelkednek kissé az árak s a vételkedv is javult még *tarka komlóknak* is. *Saazban* csak szép zöld színű termékek talál

nak vevőt. A belga vásárlás is megindult s a franciák is importálnak a rajnamenti német tartományokból. Az utolsó árak *Saazban*: auschai 249, morvai 230, orosz 190, magyar 200–202 korona volt 50 kgrként; *Nürnbergben*: hegyi 160, spalti 180, elsassi 160 márka 50 kgrként. Ha még lenne eladatlan erdélyi komló, úgy azt most legcélszerűbb beküldeni Saazba, az O. M. G. E. bizománysának (Josef Schwarckopf — Hopfencomissionär), mivel a segesvári helyi alkuszok nem igen tudnak tisztességes árat ajánlani.

— **Szeszfőzői tanfolyam szeszgyárvezetők részére.** A kassai m. kir. gazdasági tanintézetben tíz hétre terjedő szeszfőzői tanfolyam rendeztetik. A tanfolyam 1904. évi február hó 1-én veszi kezdetét és április hó 15-ig tart. A tanfolyam célja mezőgazdasági szeszgyárak részére szeszfőzőket gyakorlatilag és elméletileg kiképezni. E tanfolyamra felvételenek azok, akik a magyar nyelvben jártasak, írni, olvasni és számolni tudnak és felvételi vizsgával igazolják, hogy a szeszgyártás gyakorlatában kellő jártassággal bírnak. Résztvehetnek továbbá a tanfolyamon a m. kir. gazdasági akadémia, a m. kir. gazdasági tanfolyam végzett hallgatói és a m. kir. földmívelés-iskolák végzett tanulói. A tanfolyamra legfeljebb 15 (tizenöt) jelentkező vehető fel; előnyben részesülnek azok, akik gépkezelői szakvizsgát is tettek. A tanfolyam hallgatói a szeszgyárban előforduló összes munkákat végezni kötelesek; kötelesek továbbá a szeszgyártás elméletéből és a szeszadó törvényről tartott előadásokat szorgalmasan látogatni, a szeszgyártás ellenőrzéséhez szükséges vizsgálati módszerek elsajátítása végett a laboratoriumi munkálatokban részt venni. A tanfolyam befejezésével a résztvevők gyakorlati és elméleti vizsgát tesznek, amelynek eredményéről bizonyítványt nyernek. Tandíj 44 (negyvennégy) korona, laboratoriumi díj 10 (tíz) korona. A jelentkezők élelmezésükről és lakásukról saját maguk tartoznak gondoskodni. Szóbeli vagy írásbeli jelentkezéseket 1904. évi január hó 20-ig elfogad a kassai m. kir. gazdasági tanintézet igazgatósága, ahol egyúttal bővebb felvilágosítást is lehet nyerni.

— **Szeszfőzői tanfolyam gazdatisztek és szeszgyár-tulajdonosok részére.** A kassai m. kir. gazdasági tanintézetben 1904. évi január hó 5-től 20-ig szeszfőzői tanfolyam tartatik gazdatisztek és szeszgyár-tulajdonosok részére. Ezen tanfolyam célja: megismertetni a résztvevőkkel a szeszgyártás terén felmerült újabb vívmányokat, az ellenőrző vizsgálatok végrehajtását és a moslék értékesítését. A tanfolyamon részt vehet minden gazdatiszt és szeszgyár-tulajdonos, aki legkésőbb folyó évi december 25-ig a kassai m. kir. gazdasági tanintézet igazgatóságánál ebbeli szándékát levélben bejelenti. A tanfolyam csakis az esetben fog megtartatni, ha legalább is tíz résztvevő jelentkezik. A jelentkezők a tanfolyam megtartása, vagy meg nem tartásáról a jelentkezési határidő leteltével azonnal értesítetnek. Tandíj 40 (negyven) korona, laboratoriumi díj 10 (tíz) korona. Bővebb felvilágosítással szolgál a kassai m. kir. gazdasági tanintézet igazgatósága.

— **A magyar ipar ünnepe.** Szép ünnepe volt a magyar mezőgazdasági gépiparnak folyó hó 14-én, mikor *Kalmár Zs. utóda*, az országiszerte kitűnőhírű magyar rostagyáros Hódmezővásárhelyen új helyiségeit avatta föl és ezzel kapcsolatban munkáit megjutalmazta, azoknak is ünnepélyt rendezett. Szépszámu és előkelő közönség vett részt ebben az ünnepben, mely a magyar gépipar továbbfejlesztésének egy újabb fokát jelzi s mely ránk gazdákra nézve is jelentőséggel bír. Az ünnepélyen Hódmezővásárhely notabilitásain, a város országgyűlési képviselőjén, polgármesterén, intelligenciáján kívül jelen voltak Tokaji László, az E. G. E. titkára, Kenéz Zoltán g. e. titkár, Sporzon Pál g. tanint. tanár, Szeless János földmívelés-iskolai igazgató, Kulinyi Zsigmond iparkamarai titkár, stb. A megjelentek az ünnepélyen azt az impressziót

szerezték, hogy a Kalmár-cég új helyiségeiben még fokozott erővel fogja folytatatni azt a sikeres munkát, melynek gazdaközönségünk is sok hasznát látta.

— **A tojászállítás és a vasúttak.** A budapesti tojáskereskedők fölterjesztéssel fordultak az államvasúttakhoz, amelyben egyik sérelmőkre orvoslást kérnek. Ugyanis már második esztendeje annak, hogy a vasút elejtette a régebben érvényes méltányos gyakorlatot s most megtagadja az útközben, a vasút saját közegeinek gondatlansága által okozott tojás-törési károknak megtérítését. A vasútnak ez a méltatlan magatartása a legnagyobb ártalmára van a tojáskereskedelemnek, akárcsak az a másik eljárás, hogy a magyar államvasút még mindig nem látta el magát kellően azokkal a modern berendezésekkel, amelyek a magyar élelmiszerek fokozott kivitelének kedveznének. Ha a magyar államvasút nem oktatja ki kellőképpen a közegeit, ha az általa okozott károkat nem vállalja, akkor ma-holnap könnyen megérhetik, hogy Bécs tojásszükségletét Kanadából fogják ellátni.

— **Az olasz borbehozatal.** Az olasz kormány Triesztben székelő referensének jelentése szerint Olaszországnak Ausztria-Magyarországba irányuló borbehozatala a nyár folyamán nagyon kicsi volt. A nagy készletek és különösen a Magyarországon várt nagy termés miatt régi bort csaknem egyáltalában nem rendeltek Olaszországból. Az említett okokból és az apuliai nagy borárak miatt sok osztrák borkereskedő Magyarországon vásárolt. Apuliában csak finomabb, alkoholban gazdagabb bort vásárolnak az osztrák kereskedők. Olasz vörösbortban szintén kisebb a forgalom, mert Dalmáciában szintén nagy volt a borterme.

— **A méhtenyésztés köréből.** A földmívelésügyi minisztérium összeíratta a méhcsaládok számát. Mozgórendszerű kaptár van 293,190. kasokban és köpükben 378,138, összesen 571,328 méhcsalád van. Az országban kilenc méhészeti-egyesület van, Budapesten megalakult mézértékesítési bizottság, a mely VII. ker., Damjanich-utca 34. szám alatt van. A méhészeti egyesületeknek összesen 5100 a tagja.

— **A gyümölcsstermes Magyarországon, Poroszországban és Kaliforniában.** Szinte meglepők azok az adatok, melyek e három gyümölcsstermesztő ország gyümölcsfáinak mennyiségéről szólnak s meggyőző erővel bizonyítanak a mellett, hogy az exportnak első kelléke, hogy lehetőleg kevés fajtájú, de kiváló minőségű gyümölcsöt termeszünk. Porszországban van a legtöbb gyümölcsfa és pedig alma, körte, szilva és cseresznye összesen 90,387,000 drb, Magyarországon ennek körülbelül fele, vagyis 46,089,000 drb, Kaliforniában pedig alma- és körtefa összesen 3,096,752 drb. Ennek ellenében azt látjuk, hogy Porszország bevitelre szorul, Magyarország pedig félannyi gyümölcsfával jelentékeny mennyiséget visz ki és Kalifornia, ahol aa alma- és körtefák száma a két országhoz viszonyítva elenyésző csekély, szintén nagy mennyiségben exportál. A magyarázata ennek az, hogy Porszországban rendkívül sok a silány *fajta*. Így van ez többé-kevésbé nálunk is, bár a viszonyok az utóbbi időben sokat javultak, Kaliforniában ellenben csak egynéhány piacképes alma- és körtefajt teremtenek. Nem nehéz ez adatokból a magyar gyümölcsstermesztőknek levonni a tanulságot.

— **Németország sörárpatermelése.** A német sörfőzők berlini kísérleti és szakoktatási intézetének egyik utóbbi gyűlése több órán át tárgyalta azt a kérdést, hogy képes-e Németország saját sörárpa szükségletét fedezni. E gyűlésen az a vélemény alakult ki, hogy németország képes erre, ha a német gazdák az árpának nitrogénmentes trágyával történő célszerűtlen kezelését abbahagyják. Az árpa nemesítése ugyanis a vetőmag helyes megválasztásán kívül csakis bőséges káli és foszorsav alkalmazásával érhető el. Minden tekintetben helyesnek ismerték el azokat az „Arany

szabályok⁴-at, a melyeket a kísérleti és szak-
oktatási intézet a német gazdaközönség részére
40.000 példányban kiadott. Megállapították,
hogy a sziléziai árpatermelés, Haase kereske-
delmi tanácsos kezdeményezésére, folytonosan
fejődik. Első a sörárpatermelés terén Szász-
ország, ahol az árpa előveteményül cukorrépát
használnak és ez által a legnemesebb, fehérye-
szegény árpát nyerik.

Piaci és vásári ártudósítások.

(A beküldött különtudósítások nyomán összeállította:
az Erdélyi Kereskedelmi Társaság.)

Budapesti szurómarhavásár, novmb. 19.
Felhajtott: 397 drb. élő borju, — drb. leölt
borju, 20 drb. növendékmárha, — drb. élő bá-
rány, — drb. leölt bárány. Árjegyzések: Elsőrendű
élő borjukért 90 — 102 fillérig, kivételesen 114 fillé-
rig, középminőségű élőborjukért 82—89 fillérig,
leölt borjukért — fillérig, rugott borjukért 50—70
fillérig, növendékmárháért 48—64 fillérig kg.-ként.
(levonás nélkül). Élő bárányokért — koronáig,
leölt bárányokért — koronáig páronként. Az irány-
zat lanyha, az árak 5—6 fillérral kg.-ként csökkentek.

Budapesti vágómarhavásár, november 19.
Felhajtás: Vágómarhák: Magyar ökör 594 drb
magyar tehén 275 drb, növendékmárha 17 drb,
szerbiai ökör 2689 drb, szerbiai tehén 285 drb, bi-
valy 110 drb, bika 98 drb, összesen 4068 drb.
Gazdasági marhák: Igás és hizlani való ökör 89
darab, fejős tehén 198 drb, igás bivaly — drb.
Eladási árak ezen tudósítás zártáig, vágómarhákért:
Magyar hizott ökör, legjobb minőségű 68 K.-tól
76 K.-ig, kivételesen — K. métermázsánként, kö-
zép minőség 60 K.-tól 66 K.-ig, silányabb minő-
ség 52 K.-tól 58 K.-ig, magyar legelő marha jobb
minőség 54 K.-tól 62 K.-ig, silányabb minőségű
48 K.-tól 52 K.-ig, tarka hizott ökör, legjobb mi-
nőségű 68 K.-tól 78 koronáig, kivételesen — K.,
középminőség 62 koronától 66 K.-ig, silányabb mi-
nőség 54 K.-tól 60 K.-ig, szerb ökör, legjobb mi-
nőségű 52 K.-tól 69 K.-ig, kivételesen 72 K., si-
lányabb minőségű 46 K.-tól 50 K.-ig, bika jobb
minőségű 62 K.-tól 76 K.-ig, kivételesen — K.,
silányabb minőség 50 K.-tól 60 K.-ig, bivaly 40
K.-tól 50 K.-ig, kivételesen 55 K.-ig, magyar teh-
én 42 K.-tól 60 K.-ig, tarka tehén 46 K.-tól
68 K.-ig, kivételesen — K. Gazdasági marhákért:
Igás ökör első rendű 64 K.-tól 67 K.-ig méter-
mázsánként, 720 K.-tól 760 K.-ig páronként.

NÉPBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KOLOZSVÁRTT
Deák Ferenc-utca (ezelőtt: Belközép-utca) 37. sz. alatt
(Korbuly-ház) olcsó jelzálog és váltóköcsönöket nyújt és
BETÉTRE 5 SZÁZALEK KAMATOT AD.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT:

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társszerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

Segéd-szerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

AZ ERDELYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

Szt.-Anna Malátakészítő-vállalat.

Kis-Velence.

Malátacakes minden egyéb liszt hozzáadása nél-
kül tiszta malátából készült tea- és
erőtáp-sütemény.

Malátalikör tiszta maláta-kivonatból készült erő-
sítő és üdítő likör. — A likörök
királya.

Malátakeresü tiszta malátából, maláta-kivonatból
és a leghatásosabb gyógynövé-
nyekből készült páratlan hatású gyomorerősítő és
étvágygerjesztő.

Malátabrandy tiszta malátából készült erős férfi-
ital. Kiváló élelénkítő és frissítő ha-
tásánál fogva nélkülözhetetlen minden túleröltetés után.

Malátarum valódi jamaikai rummal és tiszta ma-
látával van készítve. Teához a leg-
jobb rum.

Malátakivonat-czukorka tiszta maláta-kivo-
nattal készült s leg-
hatásosabb szer köhögés, rekedtség és hurutos bán-
talm ellen. 1247

**Számos elismerés orvostanároktól, orvo-
soktól és magánfelektől.**

Az 1903. évben Londonban a kristálypalotában ren-
deztett nemzetközi élelmiszerkiállításán az első díjjal
GRAND PRIX lettek kitüntetve.

Kaphatók Kolozsváron Burger Frigyes, Hirschfeld
Sándor, Kónya Sándor utóda, Adi László, Zsi-
linszky Antal, Benke Dezső, ifj. Gráf Lőrincz,
Marusán Bogdán, Gyulai Jenő czegeknél és a
többi elsőrendű fűszer- és csemegeüzletben.

**A Nagyszebeni Földhitelintézet
törlesztéses jelzálogköcsönöket ad
2000 K.-tól kezdő összegekben,**

mely köcsönök készpénzben fizettetnek ki és
4, 4½, 4¾, és 5% kamatláb és ¾% kezelési
díj mellett a tőketörlesztéssel együtt félelvi
részletekben visszafizetendők a következő fel-
tételtek alatt még pedig minden 1000 K. tőke
után fizetendő: 1243

- A.** 1. 10 évi törlesztésre félelvenként K. 65.04 f.
  - 2. 20 " " " " " K. 41.75 f.
  - 3. 30 " " " " " K. 34.79 f.
- legkisebb kölcsön 2000 korona, kivételesen 1000 ko-
ronától fogva is.
- B.** 1. 15 évi törlesztésre félelvenként K. 48.52 f.
  - 2. 25 " " " " " K. 36.57 f.
  - 3. 35 " " " " " K. 32.05 f.
- legkisebb kölcsön 5000 korona.
- C.** 1. 30 évi törlesztésre félelvenként K. 32.92 f.
  - 2. 40½ évi " " " " " K. 29.69 f.
  - 3. 50 évi " " " " " K. 28.22 f.
- legkisebb kölcsön 10.000 korona.
- D.** 1. 50 évi törlesztésre félelvenként K. 26.11 f.
- legkisebb kölcsön 30.000 korona.

Az ötven évi köcsönök, csak földbirtokokra
adatnak, a többiek nagyobb vidéki városokban há-
zakra is megelőző helyszíni szemle után.
Köcsönfolyamodványok az alulírttoz be-
nyújthatók, ki minden bővebb felvilágosítást is kész-
séggel ad:

Erdélyi erdő-faanyag és bányauőgynökség.
Gombos Benő Kolozsvár, malom-u. 16. sz.

Egy levelező lapon kérjen mutatványszámot a
„Baromfitenyésztés”
című képes hetilapból.
E szakfolyóirat felőleli a gazdasági és sportbaromfi-, éneklő és
diszmadár-, galamb- és házinyúl-tenyésztési kérdéseket.
**A baromfitenyésztés minden ágáról közölt nagy-
számú cikkei mindig a legjelesebb tenyésztők írják.**
A lap hetenként 16 oldal terjedelemmel jelenik meg s az ország
minden részében el van terjedve.
Szerkeszti. Hreblayné Dedinszky Adél.
1149. Előfizetési ára: egész évre 8 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Nap-u. 19.

Magyar Jelzálog-Hitelbank
Képviselesége Kolozsvártt
(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)
Az intézet alapitókéje 40 millió korona.
4%-os és 4½%-os
Záloglevélköcsönöket
nyújt és pedig 4%-os köcsönt földbirtokra: **50**
évi törlesztéssel 4.95 százalékn,
nagyobb városokban fekvő házakra 42½ évi törlesz-
téssel 5.25 százaléknyi évi részletfizetés mellett és
magasabb leszámítolási árfolyam mellett 4½%-os
záloglevélköcsönöket földbirtokra 50 évi törlesz-
téssel 5.35 százalékn és nagyobb városokban fekvő
házakra 42½ évi törlesztéssel 5.65% évi részlet-
fizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok érté-
kére és a megszavazandó köcsön összegére nézve
az Erdélyi Gazdasági Egylet
bizalmi férfiai adnak véleményyt. (1001.)

A bank képviseleségénél kaphatók 4% és 4½%-os
záloglevelek, 3%-os és 4%-os nyereséymköcsönök

Dénes B. Budapest, VI., Váci-körút 61.
BRAUNER és KLASEK utóda PLEWA E. mérnök
cs. és kir. szab. gép- és motorgyáranak magyar-
országi vazerképviselete és raktára.
Legújabb rendszerű **BENZIN-, GÁZ-, PETROLIN- és GŐZ-**
MOTOROK 2—100 HP. Benzin- és Petrolin-
lokomobilok 2—20 HP.
Ugyanezen motorok szívógáz-berendezéssel ellátva az üzem-
költiséget lércönként és óránként 2—3 fillérral leszallítják.—
Olcsó árak és kedvező fizetési feltételek. — Árjegyzék
ingyen és bérmentve. 1249. l.
— Szolid vidéki képviselek alkalmaztatnak. —

Erdélyrészi piaci ártudósítások.

— Saját tudósítónktól. —

	Kolozsvár	D.-Szt. Márton	Szász Régen	Sz. Sebes	K.-Vásárhely	V.-Hunyad	Brasso	Nagy-Szeben
	nov. 19.	nov. 18.	nov. 19.	nov. 18.	nov. 18.	nov. 18.	nov. 19.	nov. 15.
	k	o r	o n	á k	b a	n	k o r o n a	
Búza I. r. q.-ként	16—	14—	15—	18—	15.50	16—	16.33	16.92
» II. » »	14.40	13.20	14.50	15—	14.96	15—	16.29	16.58
Rozs »	12—	10—	11.20	13.20	11.73	13—	12.55	12.42
Zab »	8.80	8—	8.20	12—	9.09	16—	10.46	9.20
Árpa »	—	9.40	11.40	12.40	10—	—	10.59	11.47
Tengeri »	10.80	10.40	11.80	13—	13—14	11—12	11.80	12.10
Alma litervékája	—	—	1.40	—	0.40	—	1.50	—60—80
Szilva beszteicei literv.	—	—	—60	—	0.96	—	—60	—60
Tej 1 liter	—	—	—16	—	—16	—16	—14	—16
Vaj 1 kg.	—	—	2—	—	2.50	1.60	1.60	1.80
Tojás 5 darab	—	—	—22	—	—20	—20	—20	—18
Réti széna egy mm.	6.80	3.20	4—	4—	4—	5—	5.25	3.50
Őszi szalma »	4.60	2.40	—	—	1.50	—	3.80	1.80
Tavaszi szalma 1 szekér	—	—	1.50	—	—	—	—	—
Lóheremag q.-ként	—	—	—	—	180—200	180—	—	—
Jucernamag »	—	—	—	—	180—	180—	—	—

HERMANN E. VARRÓGÉPEK!

Varrógép és kerékpár nagy raktára

Kolozsvár, Egyetem-utca 6.

Ujjonnan berendezett mechanikai műhelyemben minden mechanikai javítások olcsón, gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Egy valódi családi Singer varrógép himzőkészülékkel ellátva 30-50 forintig. Egy karikahajós 65-80 forintig. Egy Central Bobbin 86-90 forintig. Eredeti Hove C. Wheler & Wilson D. 12, Manufacturing & C. New-York, Balkara Cylinder stb. A varrógépek kedvezménye: Heti vagy havi részletfizetésre is vásárolhatók

Gépeimért 10 évig felelek.

Egy új kerékpár angol villával 70-90 forintig. Kerékpár köpeny 4-6 forintig. Kerékpár tömlő gumi 2 forint 30 krtól, 3 forintig. Kerékpár csengő 35 krtól 1 forint 50 krtig. Kerékpár acetillen lámpa 2 forint 50 krtól 5 forintig stb.

Csakis készpénzért. 110

2,000.000 Gleditschia csemete
ezre 5 kor. Több ezer almafa-
oajtvány 100 darab 36 korona.

Nemkülönböztetve mindennemű és fajta gyümölcs-, disz- és gazdasági fa, vadcsemete, diszcseserje, nagygyümölcsű földi eper, dugványok, oltóvesszők s különféle faskolai cikkek nagy mennyiségben eladóak. 1222

20.000 darab nemes rózsza.

Kívánatra árjegyzéket bérmentve küld:
Bajai Gyümölcsészeti Egyesület,
hová a megrendelések is intézendők.

Ullmann Ferencz Czim- és Czimerfestő.
Egyedüli erdélyrészi
Diszító műterme, Horgany- és Ércz-czimtábla Öntődéje.
Kolozsvárt, Rákóczi-ut 14. sz. Telefon 471. sz

Készít mindennemű horgany és érczönt-sű felirat-táblákat, u. m. közséjelző útjelző, tilalmi és egyes ajtó felirati táblákat a legjobb anyagból és kivitelben; valamint elvállal és készít: fogadtatások diszítéseit, egyleti, templomi és diszlobogókat bármily kivitelben, ugyszintén diszítési tárgyak, lobogók, czimerek stbik kölcsön is adatnak.

Vidéki rendelések azonnal intéztetnek. 1162

Mótor-benzint
minden fajsúlyban és mindennemű motorhoz alkalmassat jutányosan szállít a

Kőolajfinomító-gyár Részv.-társ.
brassói gyárából.

Megrendelések a brassói irodába intézendők.
Benzin adómentességére vonatkozó eljárást illetőleg, a kellő felvilágosítás ugyanott készséggel megadatik. 1032.

Olajpogácsát
legjobb minőségben szállít,
Napraforgó
magot
legmagasabb napi árban keres
Erczmann Adolf
olajgyár KATONA, Kolozsmegye.
1225

Páris 1900. Grand Prix! (328. sz.) Páris 1900. Grand Prix!
Eredeti Singer-varrógépek házi használatra
és minden ipari célra.

Nagy tartósság! Egyszerű kezelés! Magas szolgáltatási képesség!

Ingyenes oktatás a divatos műhímzésben is. — Varrógépekhez való elektromotorok minden nagyságban. Különleges varrógépek zsákvarrásra, zsáktömésre, zsákfoltozásra és szegésre. Erőhajtány berendezések a legújabb és legbevéltabb szerkezetben.

Singer Co.
Kolozsvár, Jókai-utca 3. 1132
Brassó, Kapu-utca 23. szám. Maros-Vársárhely, Széchenyi-tér 55. szám. Agrár bank-épület. N.-Szeben Vasút-utca 5. sz.

Temesvár 1891. Aranyérem!
Debreczen 1894. Arany oklevél.

Nélkülözhetetlen minden mezőgazdának, szarvasmarha, s ló-tulajdonosnak, juh és sertésenyésztőnek valamint minden kisgazdának, a főrvényesen védett

„Étvágy“ szászsebesi takarmányfűszer tejfejlesztő és hizla-ószert, mely egy régi gyógyszerészeti utasítás szerint jótállás mellett, tisztá és eredeti, valódi minőségben, kizárólagosan csakis

MEISE LAJOS
vegyészeti gyáraiban Szászsebesen (Erdély) és Regensburgban (Bajorország)

készül állatorvosi felügyelet alatt. Budapest, Bécsben, Párisban, Londonban, Brüsszelben és Hamburgban megtartott kiállítások alkalmával mindenütt a legnagyobb kitüntetések, díszokmányt, érdemkeresztet és a nagy aranyérmert nyerte.

A szászsebesi „ÉTVÁGY“ takarmányfűszer a hanyatló étvágyat emeli a meglévő fokozza; a takarmányt ízletesebb és emészthetőbbé teszi; a sertéseket gyorsan hizlalja, gyorsítja a vágómarhák hizását; a növendékállatok felnevelését elősegíti s az összes háziállatok jó egészségben tartja. — Használatának csekély költsége dúsán megkerül. — **Fényes eredményekről számos elismerő levél tesz tanuságot. — A valódi „ÉTVÁGY“ szászsebesi takarmányfűszer csakis fél kgos eredeti csomagokban kerül forgalomba.**

Egy csomag ára 90 fillér. Egy 9 csomagot tartalmazó postaküldemény ára bérmentes küldéssel 8 korona utánvét mellett. — Ismertetés és használati utasítás minden küldeményhez lesz mellékelve.

Az összes megrendelések intézendők:
Meise Lajos szászsebesi vegyészeti-gyár központi elárusító irodájába
Budapest, VI. ker., Nagy János-utca 5. szám.
„Kolozsváron kapható: HAVAS ÁRMIN urnál“ 1221

„Grand Prix“ (a legnagyobb kitüntetés) a párisi világkiállításon.

Alfa Separator R. J.

Tehénészetek, tejjgazdasági telepek, tejszövetkezetek berendezése!

Mindig friss sajtoltó por és folyékony oltó!

Több mint 560 első díj!!!

Évi gyártás kb. 60,000 Alfa-Laval separator.

Arjegyzékkel, költségvetéssel, utbaigazítással készséggel szolgálunk. 1018.

Iroda és gyár: Budapest, VI., Lomb-utca 11.

Tejjgazdasági Gépgyár.
Szállít tejjgazdasági eszközöket és gépeket!